

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

50 ΧΡΟΝΙΑ
Σ.Ε.Α.

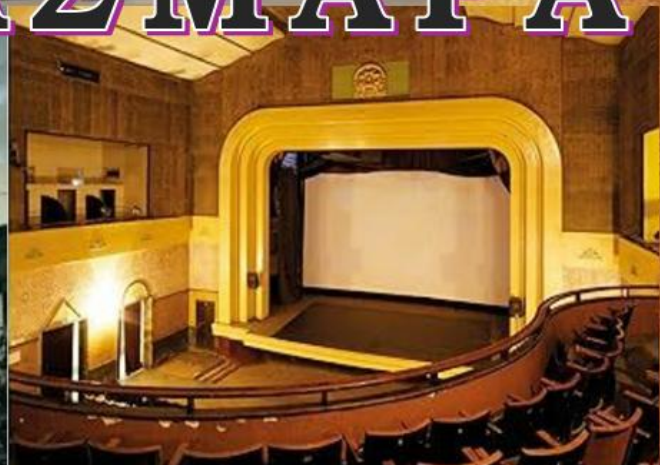

ASSOCIATION OF GREEKS OF ETHIOPIA
የኢትዮጵያ ግሪኮች ማኅበር

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΕΣ :
ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ, ΕΡΥΘΡΑΙΑΣ, ΤΖΙΜΠΟΥΤΙ

ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΜΑΡΑ

ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ
2. Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
3. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΡΕΝ
4. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΟΥΑΣ
5. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΣΜΑΡΑΣ
6. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ
7. ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΤΕΛΕΦΕΡΙΚ

Η ΕΡΥΘΡΑΙΑ ΤΟΥ 1930

Ο ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ ΣΤΗΝ ΑΣΜΑΡΑ

ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΗΣ ΑΣΜΑΡΑΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

8. ΠΗΓΕΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Έκδοση του Συλλόγου Ελλήνων Αιθιοπίας, με επιμέλεια του Πανά Θεοδώρου

*Χορηγοί έκδοσης: Κάρλα Μπουρμπούλη,
Ελισάβετ Παπαναστασίου, Ρίτσαρντ
Ποβάσκη, Ναταλία Κουμουνδούρου και
Πανάς Θεόδωρος*

Εκτύπωση: Planet Copy Center, Απρίλιος 2025, έκδοση πρώτη

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ερυθραία (ονομάστηκε από το Mare Erythraeum, Ερυθρά Θάλασσα, στα Τιγκρινία: ንጉሥ ኣረጋ "Χαγκέρε Έριτρεα")) έχει στρατηγικό ενδιαφέρον, δυσανάλογο με το μέγεθος (117.600 τ.χλμ.) και τον πληθυσμό της (596.000 το 1932, 3.684.000 το 2022).».

Λόγω της θέσης της, οι ξένες δυνάμεις πάντα εποφθαλμιούσαν την περιοχή ως πύλη προς την ενδοχώρα. Αποτελούσε κεντρικό τμήμα του βασιλείου του Αξούμ (τέλη τέταρτου αιώνα π.Χ.), βίωσε τον αγώνα για ναυτική ισχύ των ευρωπαϊκών στόλων του δέκατου έκτου αιώνα, και πολέμησε εναντίον Τούρκων και Αιγυπτίων.

Η Ιταλία ήταν μία από τις τελευταίες ευρωπαϊκές αποικιακές δυνάμεις που ήρθε να πάρει μέρος στο λεγόμενο «Καυγά για την Αφρική» («Scramble for Africa»). Ο Καυγάς για την Αφρική (1880-1900) ήταν μια περίοδος γρήγορου αποικισμού της αφρικανικής ηπείρου από τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Με την έναρξη της λειτουργίας της Διώρυγας του Σουέζ το 1869, αυξήθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ των αποικιακών δυνάμεων στις περιοχές που βρέχονταν από την Ερυθρά Θάλασσα. Οι Βρετανοί είχαν εξασφαλίσει το λιμάνι του Άντεν της Υεμένης και οι Γάλλοι είχαν έδρα το σημερινό Τζιμπουτί.

Η Ερυθραία έγινε ιταλική αποικία το 1890 και παρέμεινε έτσι μέχρι το 1941. Στη συνέχεια παραδόθηκε στους Βρετανούς, στους οποίους παρέμεινε μέχρι το 1952, όταν ο ΟΗΕ αποφάσισε ότι η χώρα θα ομοσπονδιοποιηθεί με την Αιθιοπία υπό την κυριαρχία της Αιθιοπίας (Τρεβάσκης 1960). Οι Ερυθραίοι πέτυχαν την ανεξαρτησία τους κατά τη διάρκεια ενός βίαιου αγώνα (1961-1991) και γιόρτασαν τη νέα εθνική τους ταυτότητα το 1993, στις 24 Μαΐου, όταν και ανεξαρτητοποιήθηκε από την Αιθιοπία.

Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Ασμάρα που προήλθε από την ένωση τεσσάρων χωριών, τα οποία ιδρύθηκαν γύρω στον 12ο αιώνα και ήταν εμπορικοί σταθμοί. Στα τέλη του 1930 οι Ιταλοί άλλαξαν το πρόσωπο της πόλης χτίζοντας νέα και μοντέρνα κτίρια, γι' αυτό τον λόγο η Ασμάρα συχνά αναφερόταν και σαν Piccola Roma.

Το Κέρεν είναι δεύτερη μεγαλύτερη πόλη Ερυθραίας της, με πληθυσμό 86.483 άτομα, η οποία αναπτύχθηκε γύρω από τον σιδηροδρομικό σταθμό. Το κυριότερο λιμάνι της χώρας είναι η

Μασάουα, είναι κτισμένη πάνω σε δυο μικρά νησιά στα παράλια της Ερυθράς θάλασσας, έχει τυπικά στοιχεία της ισλαμικής αρχιτεκτονικής (το 1557 κατακτήθηκε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία). Θεωρείται το σπουδαιότερο κέντρο εμπορίου μαργαριταριών της περιοχής. Στο κόλπο του Ασαμπ υπάρχουν 30 νησιά και το λιμάνι του Ασαμπ κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα ήταν το επίνειο της Αντίς Αμπέμπα.

Το 2017, η UNESCO περιέλαβε την Ασμάρα στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, λόγω της σύγχρονης αρχιτεκτονικής της πρωτεύουσας της Ερυθραίας. Η Ασμάρα είναι, πλέον, προστατευόμενη περιοχή. Στα τέλη του 1930, οι Ιταλοί άλλαξαν το πρόσωπο της πόλης, χτίζοντας νέα και μοντέρνα κτίρια για την εποχή. Σήμερα σώζονται 400 κτίρια από αυτά.

2. Η συγκρότηση των Ελληνικών Κοινοτήτων

Η Άδουλις (σημαίνει πόλις χωρίς δούλους, λατινικά Aduliton) ήταν αρχαία πόλη της Αιθιοπίας κατά μήκος της Ερυθράς Θάλασσας στον Κόλπο της Ζούλα, περίπου 40 χιλιόμετρα νότια της Μασάουα. Σήμερα, τα ερείπια της βρίσκονται στην πόλη Ζούλα που ανήκει στην Ερυθραία.

Υπήρξε σπουδαίο εμπορικό λιμάνι κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή, σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο των βασιλείων Ντάματ και Αζούμ που διατηρούσαν εμπορικούς δεσμούς με την Ελλάδα και τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Αν και Έλληνες έμποροι επισκέπτονταν το Adulis

από τον τρίτο αιώνα μ.Χ. (Parkhurst 1955: 128) και τα ελληνικά ήταν η επίσημη γλώσσα στους δικαστικούς κύκλους (Longrigg 1945: 17), ο σχηματισμός ελληνικών κοινοτήτων (παροικιών) στην Ερυθραία πραγματοποιείται από μετανάστες που έρχονται είτε μέσω μεγαλύτερων εμπορικών εταιρειών με επικεφαλής ξένες δυνάμεις ή προέρχονται από ατομική βάση ή και μετά από πρόσκληση συγγενών.

Οι πρώτοι Έλληνες έφτασαν στην Ερυθραία το 1875. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν νησιώτες, ενώ υπήρχαν και ορισμένοι που προέρχονταν από την ηπειρωτική Ελλάδα, τη Μικρά Ασία και το Σουδάν. Τα αρχικά σημεία εγκατάστασης των Ελλήνων ήταν οι πόλεις Keren και Masawa. Το 1887 καταγράφηκαν 100 περίπου πάροικοι οι οποίοι ασχολούνταν με

το εμπόριο. Ορισμένοι απασχολήθηκαν ως εργάτες στην κατασκευή δρόμων και κτιρίων, ενώ κάποιοι εργάστηκαν ως αλιείς.

Η περίπτωση του Κυριακάκη Πραξιτέλη, δείχνει καλά αυτή την τάση: έφυγε από την Λακωνία το 1894, έμεινε με συγγενείς στην Αλεξάνδρεια για μερικά χρόνια, και στη συνέχεια πρόσφερε υπηρεσίες σε έναν Ιταλό αξιωματικό. Στην συνέχεια, εγκαταστάθηκε στο Κερεν, όπου δημιούργησε ένα εστιατόριο, ένα αρτοποιείο, ένα εργοστάσιο για αναψυκτικά και ταυτόχρονα καλλιεργούσε την γη. Όταν οι Άγγλοι κατέλαβαν Ερυθραία, μετακόμισε στην Ασμάρα, όπου παρέμεινε μέχρι το τέλος της ζωής του.

Σε αντίθεση με τον Κυριακάκη όμως, υπό αιγυπτιακή κυριαρχία οι περισσότεροι Έλληνες συγκεντρώθηκαν στη Massawa (περίπου 100 το 1887), όπου διατήρησαν ζωτικούς εμπορικούς δεσμούς με γειτονικές χώρες. Από το 1880 στη Μασάουα, ένα λιμάνι στην Ερυθρά Θάλασσα, ψάρευαν κοράλλια και εμπορεύονταν το αλάτι που υπήρχε σε εκείνες τις περιοχές και ασχολήθηκαν με την τροφοδοσία των πλοίων.

Στην ακμή τους στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ο ελληνισμός της Ερυθραίας αριθμούσε περίπου 400-500 άτομα. Η πλειοψηφία ασχολείτο με εμπορικές δραστηριότητες και ζούσε στις πόλεις της Ασμάρα και Κερέν, καθώς και στο λιμάνι της Μασάουας. Την περίοδο αυτή μυήθηκαν στο νέο κοινωνικά περιβάλλον, έμαθαν την τοπική γλώσσα, εξοικειώθηκαν με την αρχές της κοινωνικής οργάνωσης και σχεδίασαν το μέλλον τους.

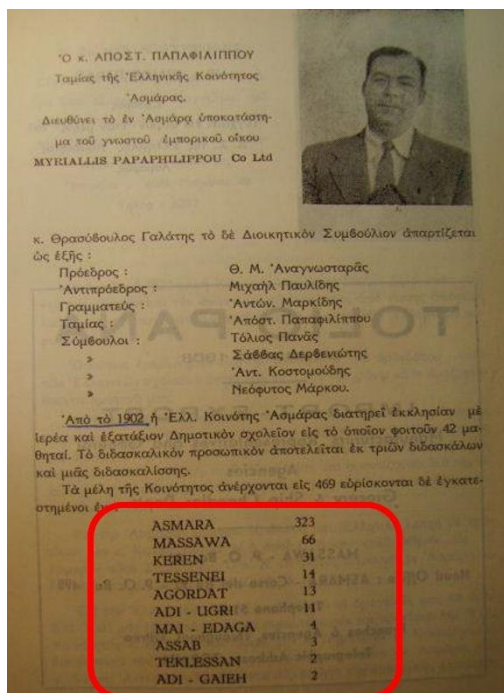
Το δικό τους το βιοτικό επίπεδο έμοιαζε με αυτό των Ερυθραίων. Ιδίως τα πρώτα χρόνια, πολλοί από αυτούς ζουν όπως οι γηγενείς: αμείβονται ελάχιστα, δεν έχουν ιατρική περίθαλψη, μένουν σε “καλύβες” χωρίς νερό και ηλεκτρικό ρεύμα. Πέρασε πολύς καιρός μέχρι να αποκτήσουν τον δικό τους οδοντίατρο, παθολόγο και δάσκαλο και ακόμη περισσότερο να εξοικονόμησαν αρκετά χρήματα για να γίνουν αυτοαπασχολούμενοι.

Έτσι, αν και ορισμένοι Έλληνες παραμένουν μισθωτοί, άλλοι αυτονομούνται, επενδύοντας μικρά ποσά σε παντοπωλεία ή εστιατόρια, και κάποιοι δημιουργούν μεγάλες βιομηχανίες, ασφαλιστικές, μεταφορικές, ναυτιλιακές ή εμπορικές εταιρείες.

Οι τελευταίοι απαρτίζουν την πλέον προνομιούχο τάξη επιχειρηματιών: διοχετεύοντας την προσοχή τους σε συμπληρωματικούς τομείς της οικονομίας, εξυφαίνουν εκτενή επαγγελματικά δίκτυα και γεφυρώνουν την ερυθραϊκή με άλλες αγορές στην Αφρική, την Ευρώπη, ακόμη και την Αμερική.

Ο Βαγγέλης Μπουρμπούλης, για παράδειγμα, εργαζόταν ως υπάλληλος σε διάφορες ιταλικές εταιρείες, και στη συνέχεια άνοιξε μία επιχείρηση εισαγωγής γεωργικών μηχανημάτων. Το επόμενο του άλμα ήταν η δημιουργία ενός εργοστασίου παραγωγής σπορέλαιου από το φυτό noug. Έτσι δημιουργήθηκε το noioil.

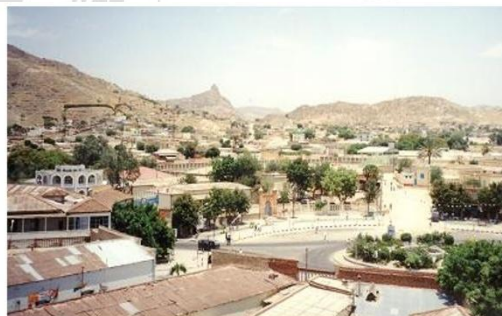
Σύμφωνα με απογραφή πληθυσμού που έγινε από τους Ιταλούς το 1894, εκεί ήταν 178 Έλληνες. Το 1902 υπήρχαν 469 Έλληνες στην Ερυθραία, οι περισσότεροι από τους οποίους ζούσαν:

Asmara (323) και οι υπόλοιποι σε Massawa (66), Keren (31), Tessenei (14), Agordat (13), Adi-Ugri (11), Mai-Edaga (4), Assab (3), Teklessan (2) και Adi-Gaieh (2) (Παπαμιχαήλ 1950: 167).

Η ελληνική παρουσία στην Ερυθραία επέζησε τόσο από την εποχή του ιταλικού πολέμου του 1930 όσο και από την περίοδο που τον ακολούθησε όταν τοποθετήθηκε η χώρα υπό την προστασία των Βρετανών (1941-1952) και στη συνέχεια η συγχώνευση και η επακόλουθη προσάρτησή της με την Αιθιοπία.

3. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΡΕΝ

Το Κέρεν, φημιζότανε για το ωραίο κλίμα του και τα εύφορα εδάφη. Ήταν σημαντικός κόμβος για την μεταφορά εμπορευμάτων από τα υψίπεδα του Χαμασιέν (Ασμάρα) στο νότιο Σουδάν (Κάσσαλα) και από εκεί στην Αίγυπτο και τον υπόλοιπο κόσμο. Το Κερέν βρίσκεται περίπου 90 χιλιόμετρα βορειο-δυτικά από τη Ασμάρα και είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ερυθραίας.

Όταν το νέο Ελληνικό Κράτος σπαραζόταν από εσωτερικές πολιτικές διαμάχες για την νομή της εξουσίας, χωρίς καμιά φροντίδα για την ευημερία και προκοπή του τόπου για λογαριασμό όλων, ο πρωτότοκος γιός της οικογένειας Φραγκούλη, ο Θεόδωρος, έφυγε από τα Τρίκαλα και με τα συγκοινωνιακά μέσα της εποχής κατέληξε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, όπου το ελληνικό στοιχείο μεγαλουργούσε στις τέχνες, τα γράμματα και κυρίως στο εμπόριο και είχε δημιουργήσει μια δυναμική παροικία.

Μαθαίνοντας σαν παραγιός σε εμπορικό, στην αρχή, τα μυστικά του εμπορίου και της οικονομίας ροβόλησε σιγά- σιγά μέσω της Άνω Αιγύπτου προς τα ενδότερα της Αφρικής και σε δύο τρία χρόνια κατέληξε να εγκατασταθεί στο Κέρεν που με το ισορροπημένο φυσικό περιβάλλον και την κομβική του θέση γήτευε τους δημιουργικούς ανθρώπους και τους κρατούσε για πάντα κοντά του.

Όλα του πήγαιναν καλά, του Θόδωρου Φραγκούλη έως ότου άρχισε να λαμβάνει σειρά γραμμάτων από τον αδελφό του τον Βλάση που του έλεγε, με λίγα λόγια, πως ενώ ήτανε όλοι καλά στα Τρίκαλα, η μητέρα τους μαράζωνε από τον καημό της που «έχασε» στα ξένα τον πρωτότοκο γιό της.

Η ανταλλαγή γραμμάτων και προβληματισμών οδήγησε τα πράγματα στην συμφωνία να μεταβεί ο Βλάσης στο Κέρεν να διαχειρισθεί την περιουσία όσο ο Θόδωρος θα επισκεπτόταν το πατρικό του να δει την μητέρα του και στη συνέχεια να επανέλθει ο καθένας στη θέση του. Τα πράγματα σε πρώτη φάση γίνανε όπως τα σχεδίασαν αλλά στη συνέχεια πήραν άλλο δρόμο. Η μητέρα του Θόδωρου του είχε έτοιμη πολύφερνη νύφη στα Τρίκαλα και μετά το γάμο όλοι συμφώνησαν πως δεν συνέτρεχε κανένας λόγος να ξενιτευτούν οι νεόνυμφοι.

Από την άλλη μεριά ο έρωτας του Βλάση Φραγκούλη με τη Μαχλέτ (Δέσποινα) την πρωτότοκη κόρη ενός από τους προεστούς του Κέρεν, χρύσωσε το χάπι της ξενιτιάς και οδήγησε στην οριστική εγκατάσταση του Βλάση στο Κέρεν. Αργότερα τακτοποιήθηκαν τα περιουσιακά του Θόδωρου και του Βλάση με την χρονοβόρα ανταλλαγή των περιουσιακών δικαιωμάτων των δύο στο Κέρεν και τα Τρίκαλα.

Σύντομα ο Βλάσης Φραγκούλης έγινε σημαντικός παράγων της περιοχής ασχολούμενος εκτός από το εμπόριο και με εργολαβίες μεγάλων έργων διάφορων εταιρειών.

Το 1890 εγκατέστησε έναν αλευρόμυλο με ατμό στο Cheren, έναν δεύτερο στο Agordat και έναν τρίτο το 1900 στο Ad Teclesan. Το 1902 δημιουργεί ένα αγρόκτημα (concessione) στο Daharò (Cheren) και την περίοδο 1915-1918 άλλο ένα στην Anseba. Την περίοδο 1893-1897 ήταν προμηθευτής των Ιταλικών στρατευμάτων στην περιοχή του Cheren.

Η εδραίωσή του στον χώρο, μαζί με άλλους Έλληνες (Κυριακάκης, Ντουντουλάκης, Παπουτσάκης, κ.α.) οδήγησε στο να ιδρύσουν Ελληνική Κοινότητα, να κτίσουν

ελληνορθόδοξη εκκλησία του Άγιου Ιωάννη του Πρόδρομου και να φέρουν Έλληνα δάσκαλο για τα παιδιά τους.

Ο Βλάσης Φραγκούλης γεννήθηκε στα Τρίκαλα Κορινθίας και πέθανε πλήρης ημερών στο Κέρεν της Ερυθραίας στο νεκροταφείο του οποίου βρίσκεται ακόμη και σήμερα ο τάφος του. Ένα δημιουργικό πέρασμα από αυτή τη ζωή όπου εκτός από πολυπληθείς απογόνους, άφησε και σημαντικό έργο όντας ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Κοινότητας του Κέρεν¹.

4. Κοινότητα της Μασσάουας

Μεταξύ των πρώτων Ελλήνων που έφτασαν στην Μασσάουα, συγκαταλέγονται ο ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΥΤΑΡΙΔΗΣ, από την Λήμνο και ασχολήθηκε με το εμπόριο μαργαριταριών, ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, από την Λήμνο και ασχολήθηκε με την παραγωγή τσιγάρων, ο ΝΤΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, έφτιαξε βιοτεχνία τσιγάρων και στη συνέχεια κατάστημα τροφίμων στο Κέρεν.

Ο ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΡΑΣ, από την Ρόδο, ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ, από την Λέσβο, εργαζόταν ως μηχανικός και προμήθευε τους Ιταλούς με ανταλλακτικά και στην συνέχεια αγόρασε ένα στολίσκο από 45 καΐκια για να πραγματοποιεί μεταφορές εμπορευμάτων.

Ο ΤΟΛΙΟΣ και ο ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΑΣ είχαν δημιουργήσει ένα παντοπωλείο και ένα γραφείο εξυπηρέτησης και υποστήριξης των πλοίων. Πολλοί Έλληνες της Μασσάουα μετακινήθηκαν στην Ασμάρα όπου μετέφεραν την εμπορική τους δραστηριότητα λόγω των δασμών που επέβαλε η Ιταλική διοίκηση στο λιμάνι της Μασσάουας.

Μαρτυρία Δημήτρη Πολυταρίδη, από τις αναφορές και τις ιστορίες της μητέρας μου Πηνελόπης Βαταλίδη – Πολυταρίδη για τον παππού μου και πατέρα της Νικόλαο Βαταλίδη.

Το 1893 μέσω Αιγύπτου έφτασε από τη Λήμνο στη Μασσάβα της Ερυθραίας ο παππούς μου Νικόλαος Βαταλίδης, όπου και εγκαταστάθηκε. Σύντομα άνοιξε Κάβα και ασχολήθηκε με την πώληση ποτών. Μέσα σε λίγα χρόνια, λόγω της εκτίμησης του από τον κόσμο εκεί και μεγάλης αποδοχής του (έγραφε και μιλούσε επτά (7) γλώσσες), έγινε ισχυρός παράγοντας της Μασσάβας. Παντρεύτηκε το 1920 την Αθηνά Καννή από τη Λήμνο και έκανε τρία παιδιά, την Πηνελόπη (μητέρα μου) την Κουμουσινιώ και τον Μιχάλη. Αργότερα προσκάλεσε και τον ξάδελφό του τον Θεοφάνη Βαταλίδη, ο οποίος ήρθε και άνοιξε απέναντι από την κάβα του παππού μου καφενείο.

Το 1924 ο βασιλέας της Ιταλίας Vittorio Emanuele έφτασε στην Μασσάβα ανεπίσημα, με σκοπό να πάει στο εσωτερικό της περιοχής για κυνήγι. Όμως είχε μαζί του 2 μπουάλα τα οποία δεν ήθελε να τα πάρει μαζί του, όσο θα διαρκούσε το κυνήγι του. Έτσι ζήτησε να του υποδείξουν κάπου, που θα μπορούσε να τα φυλάξει και να είναι ασφαλή. Παρόλο που υπήρχαν πολλοί Ιταλοί εκείνη την εποχή στη Μασσάβα. Δεν του υπέδειξαν κανένα Ιταλό της Μασσάβας ως έμπιστο για την φύλαξη των μπουάλων, αλλά τον παππού μου Νικόλαο Βαταλίδη.

Πράγματι έφεραν τα μπουάλα του Βασιλιά στον παππού μου, τα οποία παρέλαβε και τα φύλαξε σε μία αποθήκη του. 15 με 20 ημέρες μετά εμφανίστηκε ο βασιλιάς της Ιταλίας Vittorio Emanuele και γεμάτος αγωνία, του ζήτησε επίμονα να τον πάει αμέσως στο χώρο που ήταν φυλαγμένα τα 2 μπουάλα. Αμέσως ο παππούς μου τον πήγε στην αποθήκη. Ο βασιλιάς τον ρώτησε εάν είχε επισκεφθεί την αποθήκη με τα 2 μπουάλα το χρονικό διάστημα που έλειπε για κυνήγι. Ο Νικόλαος Βαταλίδης του απάντησε όχι....και ότι από την ημέρα που τοποθετήθηκαν τα μπουάλα προς φύλαξη δεν είχε ξαναπάει. Τότε ο βασιλιάς άνοιξε τα 2 μπουάλα. Ήτανε... γεμάτα χρυσάφι μέχρι πάνω.

Ο Βασιλιάς εκτίμησε τον παππού μου για την τιμιότητα του, και του πρότεινε 3 - 4 φορές να του πει τι δώρο ήθελε να του κάνει, όμως ο παππούς μου αρνήθηκε, και του είπε πως δεν ήθελε τίποτα. Παρόλα αυτά, ο Βασιλιάς επέμενε. **Έτσι ο παππούς μου του είπε ότι εφόσον**

επιμένει, (να του κάνει δώρο), εάν βέβαια θέλει, να κάνει την Μασσάβα Ελεύθερο Λιμάνι. Πράγματι, αμέσως μετά η Μασσάβα (το 1925) έγινε ελεύθερο Λιμάνι, χάρη στον παππού μου, Νικόλαο Βαταλίδη.

5. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΣΜΑΡΑΣ

Η πρώτη Ελληνική Κοινότητα Ασμάρας ιδρύθηκε το 1900. Στις 14 Ιανουαρίου 1905 συντάχθηκε το πρώτο «ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ» και στις 16 Μαρτίου 1910 αναγνωρίστηκε επίσημα με διαταγή του Βασιλιά Γεωργίου Α'. Αυτό το «ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ» στη συνέχεια τροποποιήθηκε περαιτέρω από μια γενική συνέλευση στις 21 Αυγούστου 1919 και εγκρίθηκε με νέο διάταγμα στις 24 Ιουλίου 1920. Η Ελληνική Κοινότητα της Ασμάρας ήταν υπό την εξάρτηση της Ελληνικής Πρεσβείας στην Αντίς Αμπέμπα.

Οι Έλληνες τελούσαν γάμους με ντόπιες νύφες και ενσωματώνανε πολλές ερυθραϊκές παραδόσεις στον καθημερινό βίο. Ταυτόχρονα, όμως, επεδίωκαν να διασώσουν την εθνική κληρονομιά, μεταβιβάζοντας στους απογόνους τους την πατρογονική ορθόδοξη θρησκεία, την παιδεία, την ελληνική υπηκοότητα, τελετουργικές πρακτικές και ενδυματολογικές συνήθειες.

Η οικονομική τους επιτυχία διευκολύνθηκε από την ικανότητά τους να κάνουν χρήση ενός συνδυασμού παραγόντων, σημαντικότερος από τους οποίους είναι το κύρος και η

αξιοπιστία που τους παρέχει η παρατεταμένη δέσμευσή τους στις εμπορικές επιχειρήσεις (στα Βαλκάνια ήρθε «έμπορος» να σημαίνει «ελληνικά», Stoianovich 1960), η αυξανόμενη ζήτηση για φθηνές πρώτες ύλες στην Ευρώπη και η ανάγκη διάθεσης γεωργικών προϊόντων (δημητριακά, καφές, φρούτα, σουσάμι ή λιναρόσποροι, ζάχαρη) που δεν μπορούσε να απορροφηθεί στις αγορές της Ερυθραίας.

Το 1911, ο δημοσιογράφος Σωκράτης Προκοπίου, επισκέφθηκε τη περιοχή και σε άρθρο του αναφέρει:

«Τὸ νοερό δρομολόγιο ποὺ χαράξαμε γιὰ τὴν περιήγησή μας στὸ Β. Α. τέταρτο τῆς Ἀφρικής, μᾶς φέρνει ἀπὸ τὴν Σομαλία καὶ τὴν Ἀβησσυνία στο Σουδάν, ποὺ συνορεύει μὲ τὴν τελευταία ἀπὸ τὴν δυτικὴ πλευρά της.

Ἡ Ἀβησσυνία ἔχει βέβαια γειτόνισσά της καὶ τὴν Ἰταλικὴν Ερυθραία ἀπὸ τὰ βορεινὰ της σύνορα, ἀλλ' ἡ ἀποικία αὐτὴ εἶναι κομμάτι καθαρώς Ἀβησσυνιακό, ποὺ τὸ πήρανε ἀπὸ τὴν Ἀβησσυνία οἱ Ἴταλοί ἂν καὶ νικημένοι στὴν *Αδωνα το 1896, γιὰ νὰ δώσουν ζωὴ στὴ Μασσάβα, ποὺ τοὺς τὴν παράδωσε ἡ Ἀγγλία, τὸ 1885, ἀναγκασμένη νὰ τραβήξῃ ἀπὸ ἐκεῖ τὰ Αἰγυπτιακὰ στρατεύματα ἐξ αἰτίας τῶν περισπασμῶν της μὲ τὸν Μάγδην στο Σουδάν.

Στὴν πρωτεύουσα, τὴν Ἀσμάρα, καὶ στὸ ἐπίνειόν της, τὴν Μασσάβα, οἱ Ἕλληνες ἦσαν σὲ ὅλους τοὺς καιροὺς πρὸ τῆς Ἰταλικῆς κατοχῆς οἱ μόνοι ἔμποροι καὶ οἱ μόνοι διάμεσοι τῆς χώρας μὲ τὸν ἔξω κόσμον. Οἱ προστατευτικοὶ δυστυχῶς νόμοι τῆς Ἰταλικῆς κατοχῆς, ποὺ

θέτουν σε κατώτερη μοίρα τοὺς ξένους τοὺς «Stranieri» ἔκαμε ὥστε πολλοὶ Ἕλληνες νὰ μεταναστεύσουν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀβησσυνίας ἢ στο Σουδάν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ, ὅταν τὸν Μάρτη τοῦ 1911 προερχόμενος ἀπὸ τὸ

Πόρτ Σουδάν καὶ Σουακίμ περιηγήθηκα τὴν Ερυθραία, βρήκα στὴ Μασσάβα, ποὺ ἔχει τὸ πιὸ θερμὸ καὶ πιὸ ὑγρὸ κλίμα ἀπὸ ὅσα γνώρισα καὶ στὴν ὑψηλὴ καὶ δροσερὴ Ἀσμάρα, βρήκα Ἕλληνας, π. χ. τοὺς ἀδελφοὺς Ἀποστολίδη, τὸν Ἰωάννη Σουσαμιά, τὸν Χαραλαμπίπουλο, τὸν Παντόπουλο, τὸν Κορκόδειλο καὶ ἄλλους παληοὺς τῆς χώρας Ἕλληνας ἀποίκους, ποὺ κανεὶς Ἴταλὸς ἔμπορος δὲν εἶχε κατορθώσῃ ἀκόμη νὰ τοὺς περάσῃ στὸ εἰσαγωγικὸ καὶ ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο καὶ στὶς φιλικές τους σχέσεις μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς. Στὴν ἐνδοχώρα οἱ Ἕλληνες ἦσαν τότε οἱ μόνοι εὐρωπαῖοι ἔμποροι οἱ καταγινόμενοι στὴν ἐξαγωγή ζώων, δερμάτων, ἐλεφαντοδόντων κλπ. καὶ στὴν εἰσαγωγή ὑφασμάτων καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν».

Τη δεκαετία του 1930, οι πλειοψηφία των Ελλήνων ασχολήθηκε με τον τομέα του λιανικού εμπορίου, όπως οι αδελφοί Σακελλαρίδη, οι αδελφοί Αποστολίδη και ο Κ. Γεροντούδης. Λειτουργήσαν ως μεσάζοντες μεταξύ των μεγάλων ιταλικών εταιρειών και των ιθαγενών. Αγόραζαν τα τοπικά προϊόντα από τους παραγωγούς της χώρας και μέσα από ένα δίκτυο υποκαταστημάτων το προωθούσαν στις εταιρείες χονδρικού εμπορίου για να τα στείλουν στις αγορές της Ευρώπης.

Μετά το 1930, αριθμός των παροίκων εγκατέλειψε το λιανικό εμπόριο και δραστηριοποιήθηκε σε άλλους τομείς της οικονομίας. Αρκετοί εκμεταλλεύτηκαν την κίνηση του λιμανιού, ίδρυσαν εκτελωνιστικά γραφεία και ασχολήθηκαν με την τροφοδοσία των διερχόμενων πλοίων.

Άλλοι επένδυσαν χρήματα σε μεγαλύτερες εμπορικές επιχειρήσεις και ξεκίνησαν να εξάγουν τα τοπικά προϊόντα απευθείας στην Ευρώπη, όπως η εταιρεία των αδερφών Αντωνατου του Θ. Πανά και του Γεράσιμου Καγγελάρη.

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της επαγγελματικής δραστηριότητας των Ελλήνων αυτή την περίοδο, ήταν το γεγονός ότι κάποιοι επέκτειναν τη δραστηριότητά τους πέρα από την Ερυθραία, ιδρύοντας υποκαταστήματα σε γειτονικές χώρες όπως η Αιθιοπία και η Σομαλία.»

Η έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε το πέρασμα σε μια άλλη εποχή, τόσο για την ιστορία της Ερυθραίας, όσο και για την παρουσία της ελληνικής παροικίας. Καταρχήν, όσοι Έλληνες προέρχονταν από τα Δωδεκάνησα και κατά συνέπεια ήταν Ιταλοί υπήκοοι κλήθηκαν στο στράτευμα. Είναι γεγονός πως καθ' όλη τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι Έλληνες θεωρήθηκαν ως εχθροί από την ιταλική διοίκηση και συχνά υπήρχαν ενέργειες αντεκδίκησης.

Την άνοιξη του 1941, οι βρετανικές δυνάμεις επιτέθηκαν στην Ερυθραία και προκάλεσαν σοβαρές ζημιές στη βιομηχανία της χώρας. Η παρουσία των Βρετανών ωφέλησε την ελληνική παρουσία ποικιλοτρόπως. Καταρχήν σταμάτησε τον προστατευτισμό που υπήρχε μέχρι τότε έναντι των ιταλικών επιχειρήσεων, γεγονός που επέτρεψε την άνθιση της ελληνικής επαγγελματικής δραστηριότητας. Οδήγησε στην αύξηση του αριθμού των παροίκων, καθώς μετά το 1942, έφτασαν στην Ερυθραία και ορισμένοι Κύπριοι, που τότε ήταν Βρετανοί υπήκοοι.

Από το 1942 έως το 1949 άνθησαν πολλές Ελληνικές επιχειρήσεις. Έλληνες όπως οι ΔΕΡΒΙΝΙΩΤΗΣ, ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ, ΣΟΥΒΛΗΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ, ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ, ΖΕΚΟΣ, ΠΑΝΑΣ, ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ, ΚΑΚΙΖΗΣ και άλλοι, διέπρεψαν στο εμπόριο και έγιναν μεγάλοι ευεργέτες της τοπικής κοινωνίας.

Στο οικοδομικό τετράγωνο, που πρόσφερε η Ιταλική Διοίκηση στην Ελληνική Κοινότητα της Ασμάρας, κατασκευάστηκε ο Ιερός Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και το πρώτο Δημοτικό Σχολείο (1925).

Σ' ένα νέο οικόπεδο, το οποίο αγοράστηκε από τον Απόστολο Παπαφιλίππου, κατασκευάστηκαν τα

παρακάτω κτήρια:

Η ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ: Προσφορά τού Απόστολου Παπαφιλίππου από τη Ρόδο. Λειτουργήσε μέχρι το 1975. Στο παραπάνω κτίριο στεγάσθηκε και το Επίτιμο Προξενείο της Ελλάδος στην Ερυθραία.

Στο Δημοτικό σχολείο της Ασμάρας, δίδαξαν αξιόλογοι δάσκαλοι, όπως οι Μ. Γεραζούνης (πρόγονος του Μιχάλη και της Μαρκέλλας Γεραζούνη), Μ. Αερόπουλος, Κόνιαρης, Ιορδανίδης, Δ. Συκάς, Λινοξυλάκης και η Κ. Κλιάφα.

Στο Δημοτικό σχολείο δεν φοιτούσαν μόνο μαθητές από την Ασμάρα, ήρθαν και παιδιά Ελληνικών οικογενειών από τη Μασάουα. Ήταν τα αδέλφια Ελένη, Ηρακλής και Μέλπω, της οικογένειας Πανά. Ο πατέρας τους Τόλιος ήταν εγκατεστημένος εκεί από το 1920 και ασχολήθηκε με την τροφοδοσία πλοίων. Μια άλλη μαθήτρια ήταν η Καίτη Κλιάφα, η όποια δίδαξε αργότερα στο παραπάνω σχολείο.

Ο πατέρας της Χρίστος ήταν επικεφαλής του γραφείου των αδελφών Μπουρμπούλη, στη Μασάουα. Τέλος, ήρθαν και τα παιδιά του Παναγιώτη Μητσόπουλου από το Γκόνταρ.

Μετά την αποφοίτηση των μαθητών από το Δημοτικό σχολείο, υπήρχε μεγάλος προβληματισμός στις Ελληνικές οικογένειες. Μερικοί μαθητές συνέχισαν τις σπουδές τους σε Ιταλόφωνα Γυμνάσια και Λύκεια, ενώ άλλοι σε Αγγλόφωνα. Όμως, οι περισσότερες οικογένειες ήθελαν τα παιδιά τους να αποκτήσουν την Ελληνική παιδεία.

Τελικά αναγκάστηκαν να τα στείλουν σε γειτονικά με την Ερυθραία κράτη, όπου υπήρχαν Ελληνικά σχολεία και Οικοτροφεία. Ένα από αυτά, ήταν το Ελληνικό σχολείο του Χαρτούμ,

στο Σουδάν, το δεύτερο και μεγαλύτερο ήταν το Ελληνικό Γυμνάσιο της Μανσούρας, στην Αίγυπτο.

ΑΠΟ ΑΡΙΣΤΕΡΑ: ΦΥΛΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΚΩΣΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΑΚΗΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ,

Με τη λειτουργία του πρώτου Κοινοτικού Οικοτροφείου της Αντίς Αμπέμπας (1957), οι μαθητές συνέχισαν πλέον τις σπουδές τους, στο εκεί Ελληνικό Γυμνάσιο.

Το **ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ:** Χρηματοδοτήθηκε από την Ελληνική Κοινότητα της Ασμάρας.

Υπήρχε και Ελληνική Αθλητική Ομάδα, με το όνομα "Σπόρτινγκ". Είχε δυο τμήματα (Μπάσκετ και Βόλεϊ) και λάμβανε μέρος στα τοπικά και εθνικά πρωταθλήματα, με μεγάλη επιτυχία.

Το 1962 μάλιστα, σε αγώνα Μπάσκετ για το πρωτάθλημα Αιθιοπίας, κέρδισε τον "Ολυμπιακό" στην έδρα του. Ο Ευάγγελος Μπουρμπούλης ήταν το μεγάλο της ταλέντο, έπαιξε μπάσκετ και στην ομάδα του "Ολυμπιακού Αντίς Αμπέμπας"

Ποιος θα φανταζόταν όμως έναν Έλληνα Ασμαρίνο στην Κίνα. Πράγματι, ο ΠΑΝΤΕΛΗΣ (BILL) Αποστολίδης έκανε ακριβώς αυτό! Το 1987 πήγε στο Πεκίνο ως Διευθυντής ενός από τα μεγαλύτερα εργοστάσια Καυστήρων στον κόσμο, της εταιρείας RIALTO. Μπράβο Bill... μας έκανες όλους πολύ περήφανους! Ο Παντελής συνταξιοδοτήθηκε και ζεί στην Φεράρα.

Οι Έλληνες από την Ερυθραία δεν έφηγαν ηθελημένα, αλλά αυτό τους το επέβαλλαν οι δραματικές καταστάσεις, όπως η εισβολή των αιθιοπικών στρατευμάτων το 1961 και ο

επακόλουθος μακροχρόνιος και καταστρεπτικός πόλεμος που κράτησε ως την τελική ανεξαρτητοποίηση της Ερυθραίας, το 1993.

Σήμερα, λόγω των βελτιωμένων συνθηκών, η Ελληνική Κοινότητα αριθμεί περίπου 30 άτομα. Στην πρωτεύουσα Ασμάρα, υπάρχουν περίπου 20 που επικεντρώνονται γύρω από την Ελληνική Εκκλησία της «Ευαγγελίστριας».

Στη μικρή πόλη Keren, στο επίκεντρο των μαχών του πολέμου της ανεξαρτησίας της Ερυθραίας, πολύ λίγοι Έλληνες επιζούν, αλλά εξακολουθούν να διατηρούν την Εκκλησία του «Ιωάννη του Προδρόμου». Οι Έλληνες Ασμαρινοί που έφυγαν από την Ερυθραία έχουν ταυτιστεί με την επιτυχία, σε όλο τον κόσμο.

6. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Ακολουθεί μία αναδρομή στο παρελθόν και σε ορισμένες από τις προσωπικότητες της Ερυθραίας. Ζητώ εκ των προτέρων συγνώμη και την κατανόηση σας για τυχόν παραλείψεις, οι οποίες οφείλονται στην μη ύπαρξη καταγεγραμμένων στοιχείων. Παροτρύνουμε όλους τους Ασμαρίνους, να μας διαθέσετε αρχειακό υλικό για να μπορέσουμε να φτιάξουμε ένα πληρέστερο πόνημα για να μπορούν να ενημερώνονται οι νεότερες γενιές.

Ο **ΗΛΙΑΣ ΛΕΝΓΚΑΣ**, ήταν από τους πρώτους Έλληνες που εγκαταστάθηκαν στην Μασσάουα. ίδρυσε την επιχείρησή του το 1887. Ήταν Εισαγωγέας/Εξαγωγέας,

Γενικός Έμπορος, και ίδρυσε εκτελωνιστικό γραφείο με υποκατάστημα και την Ασμάρα. Ασχολήθηκε με την κοινότητα και διετέλεσε και «πρόεδρος» αυτής.

Ο **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΟΥΒΛΗΣ**, του Ιωάννη από την Κύμη Ευβοίας ταξίδεψε το 1912 σε ηλικία περίπου 14 ετών με πλοίο και έφτασε στην Μασσάουα. Από εκεί πήγε στην Ασμάρα στον θείο του Κωστή Αποστολίδη -αδελφό της μητέρας του Μαρίας (Μαριγώς) και γιού του Νίκου Αποστολίδη όπου ασχολήθηκε αρχικά με εμπόριο σιδήρου. Ξεχωρίζοντας στην Ελληνική μικρή τότε παροικία για τον καλό του ήπιο χαρακτήρα και την εργατικότητα του "επιλέχθηκε" από την Ελίζα Τσέκη - Ψαραδέλλη ως ο κατάλληλος γαμπρός για την μονάκριβη κόρη της Ιωάννα (Γιαννούλα ή Giovanna).

*Στο μέσον Ελίζα Τσέκη Ψαραδέλλη
πάνω Giovanna και Μίμης Σουβλής
κάτω Μιχάλης, Λίζα και Μασίνα*

Η Ελίζα Τσέκη κόρη του Κάρλο Τσέκη από την Λήμνο μεγαλωμένη στην Αλεξάνδρεια Αιγύπτου από εύπορη οικογένεια παντρεύτηκε τον Μιχάλη Ψαραδέλλη από την Λήμνο και εγκαταστάθηκαν στην Ασμάρα.

Ο Μιχάλης Ψαραδέλλης θα εργαζόταν στην ανοικοδόμηση της Ασμάρας με τους Ιταλούς (μέσω του πεθερού του). Δυστυχώς πέθανε πολύ νωρίς ίσως και πριν την γέννηση της κόρης του σε κάποιο ταξίδι και η Ελίζα φοβούμενη την εύθραυστη υγεία της καρδιάς της θέλησε να παντρέψει την κόρη της Giovanna νωρίς μόλις στα 14 χρόνια της με "ένα νέο, καλό και εργατικό παιδί από καλή φαμίλια". Η απόφαση αποδείχθηκε πολύ καλή μιας και ο Μίμης και η Giovanna ζήσαν πολύ αγαπημένοι κάνοντας

μια μεγάλη πολύ δεμένη οικογένεια μέχρι και το σήμερα.

Ήταν ο Ιδρυτής του περίφημου **ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΝΕΡΟΥ DONGOLO**. Έφτασε στην Ερυθραία το 1912. Τα προϊόντα του πωλούνταν σε όλη την Ερυθραία. Ο Μίμης Σουβλής φυλακίστηκε στον πόλεμο μαζί με τους περισσότερους Έλληνες άντρες, σε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Ντεκαμερέ. Του κατάσχουν την επιχείρηση εμπορίας σιδήρου "feramento" που είχε φτιάξει

Οι Αμερικανοί μετά τον πόλεμο τον αποζημίωσαν δίνοντας του όπως και σε άλλους ένα καράβι "Liberty". Εκείνος μην γνωρίζοντας τα εφοπλιστικά πράγματα το πούλησε και έφτιαξε μαζί με τον γαμπρό του τον Κύπριο Μιχάλη Μαραθεύτη το αρχικό εργοστάσιο νερού στο Ντονγκόλο FATMA (Fonti Acqua Termo Minerale di Ali-Wasa). Τα προϊόντα του εργοστασίου Acqua minerale e Aqua Gazzara Dongolo, μαζί με τα αναψυκτικά Vincol Cola (από βύσσινο), Aranciata και Mandarino γνωστά σε όλους τους Ασμαρίνους και στην ευρύτερη περιοχή. Το εργοστάσιο αργότερα μεταφέρεται στην Ασμάρα όπου διοικείται μέχρι τέλους από την οικογένεια και βασικά από τον Νίκο Αποστολίδη.

Ο Δημήτρης (Μίμης) Σουβλής αποτέλεσε ένα εξαιρετικό μέλος της Ελληνικής Παροικίας στην Ασμάρα και υπηρέτησε επίσης σαν πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας. Ήταν άριστος στην σκοποβολή κερδίζοντας κατ' επανάληψη το πρώτο βραβείο στο Campionato της Società Tiro a Volo Asmara. Αγαπητός σε όλους Έλληνες, Ερυθραίους και Ιταλούς μαζί με την γυναίκα του βοηθούσαν διακριτικά όποιον είχε ανάγκη. Η παρακαταθήκη τους συνοδεύει τους απογόνους τους μέχρι σήμερα.²

Ένας άλλος Έλληνας πρωτοπόρος ήταν ο **ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΡΑΣ**. Έφτασε στην Μασσάουα από τη Ρόδο στις αρχές του 1900 και εργάστηκε ως εργάτης. Έκανε πολλές διαφορετικές δουλειές.

Στο τέλος εγκαταστάθηκε σε ένα μικρό χωριό στα σύνορα της Ερυθραίας και του Σουδάν, το Tessenei, όπου διηύθυνε ένα ξενοδοχείο και εστιατόριο που ήταν πολύ δημοφιλές στους ανθρώπους που διέρχονται μεταξύ των δύο χωρών καθώς και στους Ιταλούς οδηγούς φορτηγών

που μετέφεραν κυρίως μπανάνες και άλλα αγαθά στην ηπειρωτική χώρα. Διηύθυνε το

Ξενοδοχείο μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70. Στη συνέχεια επέστρεψε στην Ασμάρα όπου πέθανε το 1973.³

Ο **ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ** από το Ροσοπούλι της Λήμνου έφτασε στη Μασσαβά το 1910 σε ηλικία 14 ετών για να ενωθεί με τον αδερφό του ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ, ο οποίος ήταν ιδιοκτήτης μιάς Καπνοβιομηχανίας.

Τα προϊόντα πήρανε το αργυρό βραβείο στην έκθεση της Asmara το 1932 για την επίσκεψη του βασιλέα Βίκτωρα Εμμανουήλ του τρίτου (Vittorio Emmanuelle III).

Τα δικά τους τσιγάρα ήταν φτιαγμένα με μείγμα τοπικού καπνού και καπνού που εισάγονταν από τα Γρεβενά.

Όταν ο Θεμιστοκλής αποφάσισε να επιστρέψει στη Λήμνο, ο Ορέστης συνέχισε την επιχείρηση μέχρι το 1936 που η Καπνοβιομηχανία μονοπωλήθηκε από τους Ιταλούς.

Ο Ορέστης άνοιξε ένα μεγάλο κατάστημα λιανικής με το όνομα «**La Bottega Orientale**» στο οποίο βρίσκονταν όλα τα είδη από μουσικά όργανα μέχρι παπούτσια και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Διατηρούσε επίσης ένα μικρό ξενοδοχείο στην Ασμάρα με το όνομα **PENSIONE KALLITHEA**, το οποίο ήταν οικογενειακό και εξυπηρετούσε οικογένειες από το Σουδάν.

Σχεδόν την ίδια εποχή ο **Φώτιος Παγώνης** γεννημένος στην Κεφαλονιά το 1915, ήρθε στη Μασάουα μετά από μια σύντομη στάση στο Τζιμπουτι. Εκεί άνοιξε το «**Ristorante Maria**» που βρισκόταν απέναντι από το παντοπωλείο **Panna** και δίπλα στο συγκρότημα **Δερβινιώτη**. Στον πρώτο όροφο υπήρχε μια αίθουσα «μπιλιάρδου» και μια καφετέρια την οποία επισκέπτονταν τα πληρώματα των πολεμικών πλοίων που έφταναν από την Ιταλία για τις κατοχικές τους ανάγκες.

Ο Φώτιος παντρεύτηκε τη **Μαρία Χριστοφοράκη** και από τον γάμο του απέκτησε έξι παιδιά., τον Σπύρο, την Αρχοντούλα, τον Βαγγέλη, την Αννούλα, τον Νικόλα και Μαρκέλλα.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΟΥ, έφτασε στην Ερυθραία από τη Ρόδο (Λίνδος). Διεύθυνε το υποκατάστημα του γνωστού εμπορικού οίκου MYRIALLIS PAPAΦΙΛΙΠΠΟΥ και Σία στην Ερυθραία με αντικείμενο τις Εισαγωγές / Εξαγωγές.

Είχε ένα βυρσοδεψείο από το οποίο εξήγαγε δέρματα σε όλο τον κόσμο. Διορίστηκε επίτιμος πρόξενος για το Βέλγιο. Στην κοινότητα είχε την υψηλότερη εκτίμηση.

Ένας άνθρωπος με μεγάλη προσωπικότητα και ακόμα μεγαλύτερη φιλανθρωπική καρδιά! Δώρισε το «Παπαφιλίππειο Σχολείο» που σήμερα στεγάζει το Ελληνικό Προξενείο της Ασμάρας.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ του Γεωργίου

Γεννήθηκε στη Κύμη το 1918 και ήρθε στην Ερυθραία το 1921. Αποφοίτησε από την ιατρική του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1943 και την περίοδο 1943-1946 εργάστηκε στο Λαϊκό νοσοκομείο Αθηνών. Το 1947 επέστρεψε στην Ερυθραία άσκησε την ιατρική και παράλληλα ήταν και επιθεωρητής υγείας στην Asmara (Ασμάρα) (1947-1948), από το 1949 άσκησε το λειτούργημα στην Massaua (Μασσάβα).

ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Γεννήθηκε στη Κύμη το 1877 και ήρθε στην Ερυθραία το 1905. Έμπορος και αντιπρόσωπος εταιρειών (Αγγλικών, Ιταλικών και Γερμανικών). Από το 1925, διεύθυνε το μαγαζί της εταιρείας οικοδομικών υλικών Davide Mazzato οποίο οι κληρονόμοι του διατήρησαν μέχρι το 1932. Εξελέγη αρκετές φορές πρόεδρος της Ελληνικής κοινότητας Ασμάρας.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Γεννήθηκε στην Κύμη 1907, ήρθε στην Ερυθραία το 1919. Σπούδασε λογιστική στο "American Academy" στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου.

Την περίοδο 1925-1932 ασχολείται με το εμπόριο οικοδομικών υλικών στην πατρική επιχείρηση που κληρονόμησε, την εταιρεία Azamis για οικοδομικά έργα και έργα οδοποιίας.

Την περίοδο 1943-1946 συνεργάζεται με την εταιρεία ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ, εισαγωγών και εξαγωγών Αιθιοπικών προϊόντων. Την περίοδο 1943—1946 συνεργάζεται με την εταιρεία

ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ εισαγωγών και εξαγωγών αιθιοπικών προϊόντων και από το 1946 διευρύνει το χονδρεμπόριο και με Αίγυπτο, Ιταλία, Γαλλία και Αιθιοπία.⁴

ΔΕΡΒΙΝΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

Έμπορος, γεν. στο Βόλο 1866, κατάστημα τροφίμων στη Massaua (Μασσάβα) το 1885, προμηθευτής του στρατού στο πόλεμο του 1915-1918 και στο πόλεμο του 1935-1936. Τέκνα Γιάννης (+1940), Κωνσταντίνος, Στέφανος, Αναστάσιος, Σάββας, Γεωργία (σύζυγος Λένγκας), Σοφία (σύζυγος Ζάνος) και Ευαγγελία. Πέθανε στην Ασμάρα το 1942.

ΔΕΡΒΙΝΙΩΤΗΣ ΣΑΒΒΑΣ

Γιός του Θόδωρου Δερβινιώτη, με πολλά αδέρφια κι αδελφές. Απέκτησε 3 παιδιά (Αναστάσιο Δημήτρη και Θεοδώρα). Είχε το ODEON, όπου εκτός από κινηματογράφος γινόντουσαν και ποικίλες εκδηλώσεις, τον κινηματογράφο « cinema Dante», και εργαστήριο Αρτοποιίας.

Πρόσφερε στην Ελληνική κοινότητα την γνωστή ΔΕΡΒΙΝΙΩΤΙΟΣ ΛΕΣΧΗ πίσω από το Ελληνικό σχολείο. Ψάλτης στην Εκκλησία, Έπαιζε πολύ καλά Πιάνο και Βιολί. Κοσμικός και Buon viver. Πέθανε από καρδιά σε όχι πολύ μεγάλη ηλικία.

ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Γεννήθηκε στο Βόλο το 1895. Ήρθε στην Ερυθραία το 1909 και δημιούργησε εργοστάσιο παραγωγής ανθρακούχου νερού, διευθυντής της ταβέρνας(trattoria) Τρικούπης (η οποία υπήρχε από το 1895-1935) και διετέλεσε ταμίας της Ελληνικής κοινότητας την περίοδο 1930-1935.

ΝΤΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Γεννήθηκε στη Κρήτη το 1864. Απέκτησε 4 παιδιά, τους Γεώργιο, Απόστολο, Μιχάλη και Βίκτωρα. Στην Ερυθραία ήρθε από την Αίγυπτο και δημιούργησε βιοτεχνία τσιγάρων στη Μασσάουα. Στη συνέχεια, το 1905 άνοιξε κατάστημα τροφίμων στο Κέρεν, το οποίο το 1910 το μετέφερε στο Agordat (Αγκορτάτ) όπου έκανε ένα ξενοδοχείο και εστιατόριο τα οποία διατήρησε μέχρι το 1939.

ΝΤΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Γεννήθηκε στο Κέρεν το 1908. Το 1924 πήγε για επαγγελματικούς λόγους στη Σαουδική Αραβία και το Σουδάν. Το 1929 έκανε ένα εργοστάσιο ξυλείας στο Κέρεν, το οποίο στη συνέχεια το 1933 το μετέφερε στην Ασμάρα. Την περίοδο 1935-1938 δραστηριοποιείται με εταιρεία οδικών μεταφορών και το 1938 ξαναδημιουργεί το εργοστάσιο επεξεργασίας ξύλου στο Κέρεν με πολύ σύγχρονα μηχανήματα το οποία κατέστρεψαν οι Βρετανοί το 1941.

ΚΑΚΙΖΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Γεννήθηκε στη Σμύρνη και ήρθε στην Ερυθραία το 1895. Μαζί με τον Αναγνωσταρά παράγουν τσιγάρα με ντόπια καπνά και εισαγόμενα (1899-1916). Χονδρέμπορος και λιανέμπορος οινοπνευματωδών ποτών και έμπορος διαφόρων ειδών. Διετέλεσε διοικητής των Ελληνικών τελωνειακών αρχών στη Μασσάουα την περίοδο 1944-1947. Είχε ενεργό συμμετοχή στην Ελληνική Κοινότητα της Ασμάρα.

ΚΑΚΙΖΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ του Μηνά

Γεννήθηκε στην Ασμάρα το 1908. Υπάλληλος σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Μέλος του Ελληνικού κοινοτικού συμβουλίου την περίοδο 1936-1938.

ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

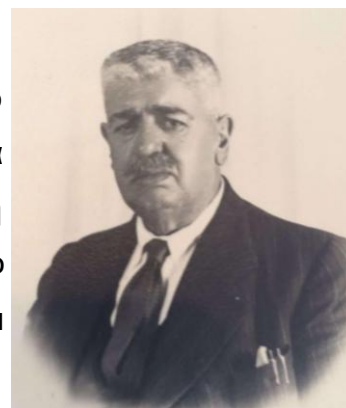
Γεννήθηκε στη Λήμνο το 1880. Στην Ερυθραία ήρθε το 1905 από την Αίγυπτο όπου διέμεινε από το 1895. Ασχολήθηκε με το εμπόριο.

ΚΥΡΟΛΗΣ ΗΛΙΑΣ

Έμπορος. Γεννήθηκε στη Καλαμάτα 1874. Στην Ερυθραία από το 1897. Έκανε πολλά χρόνια στην Cassala (Κάσσαλα), στο λιμάνι της Μασσάουας στην υπηρεσία των φάρων την περίοδο 1912-1915. Υπήρξε αυτόνομος έμπορος στην Ασμάρα και στο Seganeiti.

ΚΩΣΤΟΜΟΥΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

Έμπορος, γεν. στη Λήμνο 1879. Ήρθε το 1896 στην Ερυθραία από το Σουδάν όπου καταστράφηκε από πυρκαγιά το κατάστημα τροφίμων του. Ασχολήθηκε με το μικροεμπόριο τροφίμων στη Massaua, δημιούργησε στην πεδιάδα της Sabarguma το αναπαυτήριο του στρατού και το 1906 μετακινείται στην Asmara και ανοίγει το “Bar Europa”.

Ο Παντελής με σύζυγο την Ζωΐτσα Μαντζαβίνο επίσης από Λήμνο απέκτησαν 5 παιδιά.

ΚΩΣΤΟΜΟΥΔΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ του Παντελή

Έμπορος Asmara (Ασμάρα) γεν. το 1917, τέκνα τρία, αρχικά βοηθός του πατρός του, στη συνέχεια ιδιοκτήτης καταστήματος οικιακών ειδών και ειδών κιγκαλερίας μέχρι το 1949 και στην συνέχεια υπάλληλος της εταιρείας Revenue Department B.A.E..

Αργότερα εργάστηκε στη εφορία και μετά άνοιξε την Agenzia Carbone στην πλατεία ταχυδρομείου,

Παντρεύτηκε την Πολυξένη Καϊλή από το Πορτ Σουδάν. Έκαναν 4 παιδιά: Ζωή, Νέλλη, Παντελή και Άννα που τώρα ζουν στην Ελλάδα.

ΚΩΤΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ & ΜΙΧΑΛΗΣ

Διατηρούσε φυτεία με μπανάνες στο Τεσσενάι. Παντρεύτηκε την Λεμαλετ και απέκτησε ένα γιό τον Μιχάλη. Ο Μιχάλης εργαζόταν ως λογιστής στην εταιρεία του Παπαφιλίππου στην Ασμάρα. Παράλληλα **δίδασκε αφιλοκερδώς** στο Ελληνικό σχολείο Αγγλικά στα Ελληνόπουλα.

ΚΟΝΤΟΜΙΧΑΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Συνιδιοκτήτης εμπορικής εταιρείας, γεν. στην Αλεξάνδρεια Αιγύπτου 1922, στην Ερυθραία από το 1946, διευθυντής της εταιρείας Contomichalos Sons and Co. Ltd.

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Βιομήχανος, γεν. στη Λήμνο 1849, στην Αίγυπτο το 1880, το 1882 με μία Ελληνική εταιρεία πήγε στη Μασσάουα, όπου το 1883 ανοίγει κατάστημα ειδών τροφίμων. Την περίοδο 1888-1896 μπαρ

και κατάστημα στην Ghinda και το 1897 μπαρ και εργοστάσιο αναψυκτικών στο Κέρεν.

Το 1900 άφησε την επιχείρηση σε έναν ανιψιό του και πήγε στην Cassala όπου εγκατέστησε τον πρώτο μύλο δημητριακών στη πόλη (έκαναν τέσσερις μήνες να μεταφέρουν την μηχανή των 40 ίππων μάρκας Ruston με βόδια πάνω σε κυλίνδρους). Το πούλησε το 1914 και εγκατέστησε άλλο στο Cheren το οποίο άφησε στην φροντίδα του γιού του Μιχάλη και ασχολήθηκε με το εμπόριο δερμάτων στην Asmara μέχρι το 1919 .

Contomichalos Sons (Red Sea) Ltd.

(PRIVATE LIMITED COMPANY)

Shipping, Forwarding & Insurance Agents - Exporters
AGENCIES THROUGHOUT THE RED SEA AREA

Associated Companies

CONTOMICHALOS, SONS & CO. LTD.
SUDAN

G. A. CONTOMICHALOS LTD.
LONDON

London Agents:
GALBRAITH, PEMBROKE & CO.
LTD.
107 Leadenhall Street E.C.3

Athens Agents:
IONIOS SHIPPING & TRADING
CO. LTD.
6 Eleftheriou Venizelou
Street

ASMARA P.O. Box 1070
Tel. 10379 & 11018
Telex. CONTOLOS 2019
MASSAWA P.O. Box 42 Tel. 10
ASSAB P.O. Box 59 Tel. 40

Sub Agents
ADDIS ABABA P.O. Box 1230
Tel. 14710
ADEN P.O. Box 1152 Tel. 3137
DJIBOUTI P.O. Box 89 Tel. 206
& 442

Telegrams all Offices:
"CONTOLOS"

ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ του Μιχαήλ

Γεννήθηκε στο Κέρεν το 1901. Βοηθούσε τον πατέρα του στο εμπόριο δερμάτων στην Ασμάρα την περίοδο 1916-1919. Εργάστηκε σε διάφορες διοικητικές υπηρεσίες την περίοδο 1922-1940. Διάφορες ενασχολήσεις την περίοδο 1941-1948 και βοηθός στους σιδηροδρόμους της Ερυθραίας στο Agordat.

ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ ΚΙΜΩΝ

Γεννήθηκε στον Πειραιά το 1902. Το 1925, σε ηλικία 13 χρονών, συνάντησε στην Adua(Αιθιοπία) τον μεγαλύτερο αδελφό του Γεώργιο και ξεκίνησαν να παράγουν το ποτό μαστίχα. Ασχολήθηκε με την προώθηση των προϊόντων σε όλες τις επαρχίες της Αιθιοπίας μέχρι το 1934 και τον ίδιο χρόνο (1934) ξεκίνησε τις εμπορικές του δραστηριότητες στην Ερυθραία. Απέκτησε ένα γιό τον Νικόλαο που έγινε πολιτικός μηχανικός.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ

Ο Σωκράτης Μπουρμπούλης με τις δικές του δυνάμεις δημιούργησε εκ του μηδενός την επιχείρηση του και καταξιώθηκε μαζί με το Alter Ego του τον αδελφό του Ευάγγελο Μπουρμπούλη. Το 1969 συμμετείχαν με το δικό τους ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ στην EXPO 1969.

Διακρίθηκε για το ήθος του και την συνδρομή του στους Έλληνες της Ερυθραίας.

Στις 9/12 του 1975 η αιθιοπική επαναστατική κυβέρνηση επανέλαβε την απόφαση της να διατηρήσει την Ερυθραία ενωμένη με την Αιθιοπία και ότι καμία δύναμη δεν μπορεί να πετύχει με οποιοδήποτε επιχείρημα, Θρησκευτικό ή πολιτικό

να διαιρέσει τον αιθιοπικό λαό ή να πετύχει τελικώς το ξεπούλημα της Ερυθραίας. Μάχες είχαν ξεσπάσει στην Ασμάρα μεταξύ κυβερνητικών στρατευμάτων και των ανταρτών της

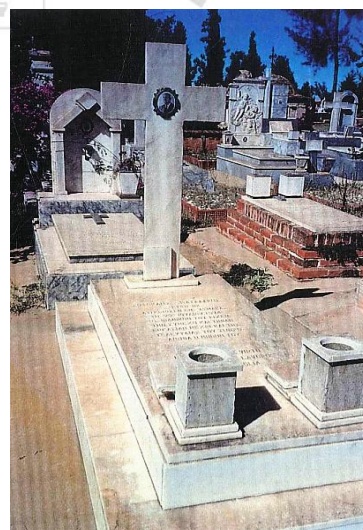
Ερυθραίας, οι οποίες ανησύχησαν τους Έλληνες και τους Ιταλούς οι οποίοι αποτελούσαν την πλειονότητα των ξένων.

Οι περισσότεροι συγκεντρώθηκαν στο αεροδρόμιο της Ασμάρας αναζητώντας τρόπο διαφυγής προς την Αντίς Αμπέμπα. Οι αιθιοπικές αερογραμμές ζητούσαν εγγύηση 20.000 χιλιάδων δολλαρίων Η.Π.Α. για να πραγματοποιήσουν τέτοιο δρομολόγιο. Οι Ιταλοί είχαν εξασφαλίσει μέσω της Πρεσβείας τους στην Αντίς Αμπέμπα την αποστολή ενός αεροπλάνου για να τους παραλάβει. Οι Έλληνες όμως παρέμειναν στο αεροδρόμιο με την ελπίδα ότι κάποια στιγμή θα βρεθεί και για αυτούς το αεροπορικό μέσο.

Ο πρέσβης της Ελλάδος αρνήθηκε να εγγυηθεί το ποσό των 20 χιλιάδων δολαρίων Η.Π.Α. για να σταλεί αεροπλάνο για την παραλαβή και τη μεταφορά των Ελλήνων. Επιπρόσθετα, ούτε η Ελληνική κοινότητα μπορούσε να διαθέσει αυτό το ποσό γιατί αντιμετώπιζε τότε σοβαρά οικονομικά προβλήματα και δεν διαθέτετε κεφάλαια για τέτοιους σκοπούς καθότι τα χρήματα των πλουσιότερων Ελλήνων είχαν δεσμευτεί σε τοπικές τράπεζες. Την εγγύηση των 20.000 χιλιάδων δολλαρίων Η.Π.Α την έδωσε ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ και με αυτόν τον τρόπο αναχώρησαν 120 άτομα από την Ασμάρα για την Αντίς Αμπέμπα.

Αφού έφτασαν σώοι όλοι οι Έλληνες, τότε ενημερώθηκε ο Πρέσβης για τις πρωτοβουλίες που είχαν αναληφθεί από τον Παναγιώτη Φούγια και τον Σωκράτη Μπουρμπούλη. Η Ελληνική κοινότητα στην αντίς αμπέμπα ανέλαβε την φροντίδα όσων δεν είχαν συγγενείς και διέθεσε χρήματα για να μείνουν σε ξενοδοχεία. Επιπρόσθετα, το συγκρότημα των Ελληνικών Σχολείων διατέθηκε για μερικές ημέρες για την φιλοξενία ορισμένων.

Οι περισσότερες οικογένειες είχαν εγκαταλείψει λόγω του πολέμου της περιουσίες τους αλλά και τους τάφους των συγγενών τους ο Σωκράτης Μπουρμπούλης έχοντας υψηλό επίπεδο ευθύνης σε εκείνους που του εμπιστεύτηκαν το αξίωμα του Προέδρου της Ελληνικής κοινότητας υπηρετώντας εν γνώση και χωρίς καμία σκοπιμότητα φρόντισε για την καλή κατάσταση του κοιμητηρίου της Ασμάρας, τηρώντας τις ελληνικές παραδόσεις αποδίδοντας τιμή στους προγόνους. ***Η συμμετοχή του στα κοινά απέδειξε ότι ήταν ένας ενεργός συμπαράστάτης όλων των Ελλήνων της κοινότητάς μας.***

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΡΜΠΟΥΛΗΣ

Δεν μπορώ να μην αναφερθώ και στον Ευάγγελο Μπουρμπούλη, γιατί πέρα από πρωτοπόρος επιχειρηματίας, ο τρόπος σκέψης του εξέφραζε μια ανθρώπινη διάσταση συνεπή με τη φιλοσοφία του Χριστιανισμού την οποία όμως δεν γνωρίζει η πλειονότητα των Ασμαρίνων .

Όταν λόγω των δυσάρεστων πολιτικών εξελίξεων στην Ερυθραία, έπαψαν οι επιχειρηματικές δραστηριότητές του, ο Βαγγέλης και ο Σωκράτης συνέχισαν να καταβάλουν τους μισθούς στο προσωπικό της επιχείρησής τους.

**Ο Ευάγγελος
Μπουρμπούλης
το 1974 στην Ασμάρα
έλαβε επιχειρηματικό
βραβείο από τον
Γενικό Κυβερνήτη της
(τότε) Αιθιοπικής
επαρχίας της
Ερυθραίας Debebe
Haile Maryam**

Όταν ρωτήθηκε από τον αδελφό μου Επαμεινώνδα Πανά, πώς πήραν αυτή την απόφαση; η απάντησή του ήταν αποστομωτική: **« Εγώ είμαι για να δίνω όσο μπορώ, τη δυνατότητα να ζήσουν οι εργαζόμενοί μου και να είναι ευχαριστημένοι. Υπήρχαν άνθρωποι που καθημερινά τους μιλούσα και τους έβλεπα και αυτοί τώρα έμειναν χωρίς δουλειά, χωρίς μεροκάματο, άνθρωποι της βιοπάλης που δούλευαν για εμάς. Γιατί είχα υπολογίσει πως αν μου έκλεβαν ένα τσουβάλι σουσάμι κάθε μέρα τότε το κόστος της απώλειας θα ήταν μεγαλύτερο από τους μισθούς που σήμερα καταβάλω». Η πράξη του Βαγγέλη αντικατοπτρίζει την ευγένεια της ανθρώπινης συμπόνοιας και την ευαισθησία απέναντι στα βάσανα των συνανθρώπων.**

ΠΕΤΡΕΛΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Από την Μυτιλήνη ηλθε στην Ασμάρα πριν το 1930. Εργάστηκε ως αυτοκινητιστής στη Barclay's Bank. Παντρεύτηκε την Ευαγγελία Μασχάκη, (αδελφή της Μαρίας Μασχάκη) και απέκτησαν δύο κόρες την Μαριάνθη και την Καλλιόπη.

Η Μαριάνθη εργάστηκε ως γραμματέας στην εταιρία του Νεόφυτου- Κυριακίδη και παντρεύτηκε τον Αντώνη — Πετρελλη. Απέκτησαν δύο αγόρια τον Κλεάνθη και τον Παναγιώτη.

Η Καλλιόπη εργάστηκε στο Ιταλικό χρυσοχοείο Rolex, παντρεύτηκε τον Bruno Guerra και απέκτησαν μια κόρη την Donatella.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ και ΒΛΑΣΣΗΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ

Είχαν μια από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Ασμάρα. Ήταν αποκλειστικοί εισαγωγείς όλων των φαρμάκων, των ποτών ((ουίσκι Haig και άλλα από την Αγγλία) διάφορα τρόφιμα από όλον τον κόσμο και είχαν όλες τις ασφαλίσσεις στο λιμάνι της Μασσάουα.

ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ

Γεννήθηκε στο Κέρεν το 1920, βοηθούσε τον αδελφό του Θεόδωρο στο εμπόριο δερμάτων (1931-1933), βιοτέχνης (1933-1935), το 1936 πηγαίνει στην Addis Abeba, και ασχολείται με το εμπόριο δερμάτων (1936-

1939), μηχανουργός (1939-1941), ξανά εμπόριο δερμάτων το 1943.

Από το 1947 κυβερνητικός υπάλληλος του Αιθιοπικού κράτους, και το 1952 εγκαθιστά έναν αλευρόμυλο στο Uofarghif (Dembeà).

ΦΕΓΓΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Έμπορος. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1862 και το 1925 εγκαταστάθηκε στο Agordat (Αγκορντάτ). Πνεύμα περιπετειώδες, το έσκασε από το σπίτι του πιτσιρικάς διέσχισε

την Αίγυπτο και εγκαταστάθηκε στο Assuan (Ασσουάν). Το 1887 ήταν στη μάχη του Dogali (Ντόγκαλι), στη συνέχεια πήγε στο Cheren και το 1925 άνοιξε μαγαζί στο Agordat το οποίο είχε μέχρι που πέθανε.

ΦΕΓΓΑΡΙΔΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ του Κωνσταντίνου

Έμπορος. Γεννήθηκε στο Κέρεν το 1914. Διαχειριστής μαγαζιού τροφίμων του αδελφού του Γεωργίου την περίοδο 1939-1941. Το 1943 άνοιξε ένα μπαρ στο Agordat, το 1947 άνοιξε μαγαζί τροφίμων και έγινε αντιπρόσωπος της μπύρας Melotti στο Agordat και στο Τεσσενέϊ, των ελαστικών της Mitchell & Cotts και των λιπαντικών Socony Vacuum το 1949 στο Agordat και των προϊόντων Dunlop από το 1951.

ΦΙΑΚΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ

Έμπορος. Γεννήθηκε στην Ίμβρο το 1890. Ήρθε στην Ερυθραία το 1903. Μέχρι το 1915 υπάλληλος σε επιχείρηση στο Saganeiti, την περίοδο 1915-1918 διατηρούσε μικρό χασάπικο στο Addi Caieh. Στη συνέχεια μετακομίζει στο Macalè και ανοίγει κατάστημα τροφίμων την περίοδο 1918-1928.

Επιστρέφει στην Ερυθραία και ασχολείται με τις επιχειρήσεις του αδελφού του Λάμπρου και διευθύνει μέχρι το 1931 ένα μπαρ και εστιατόριο. Από το 1932 έως το 1946 ασχολείται με διάφορες δουλειές. Το 1945 ανοίγει ένα εποχιακό εστιατόριο στην Ailet (τόπος ιαματικών λουτρών πριν τη Μασσάουα και ένα το 1950 στο OmHager.

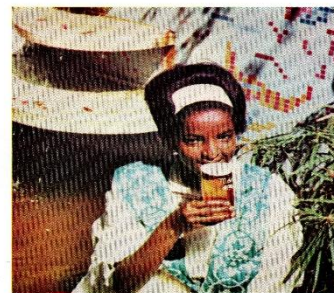
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Έμπορος, στην Ερυθραία τα πρώτα χρόνια της Ιταλικής κατοχής της Μασσάουα με το εργοστάσιο αναψυκτικών από το 1898. Το 1938 εκσυγχρονίζει το εργοστάσιο με μοντέρνες εγκαταστάσεις.

ΨΑΡΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Γεννήθηκε στη Ρόδο το 1882. Στην Ερυθραία από το 1907 και εργάζεται μέχρι το 1910 στην κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής Ghinda-Asmara. Δούλεψε ως οικοδόμος στην νομαρχία Seraè την περίοδο 1910-1934 για την κατασκευή του υδραγωγείου στο Addi Ugri και στη συντήρηση των υποδομών. Ιδιοκτήτης μαγαζιού τροφίμων και μπαρ στο Addi Ugri από το 1934.

MELOTTI

beer is best

Luigi Melotti Brewery

MALTINGS DISTILLERY & LIQUEURS
P.O. Box 407 ASMARA Phone 10966
ETHIOPIA

ΨΑΡΙΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ

Από την Λήμνο, ήλθε στην Ασμάρα πριν το 1914. Ασχολήθηκε γενικά με το εμπόριο. Παντρεύτηκε την Μαρία Μασχάκη από την Σάμο(ζούσε με τους γονείς στο Τσεσμέ της Τουρκίας πριν ξενητευτούν).

Απέκτησαν ένα γιο τον Ευάγγελο, ο οποίος σπούδασε Οικονομικά Επιχειρήσεων και εργάστηκε στην μεγάλη Ιταλική Εταιρία Gondrand.

Οικογένεια Ψάρια Ευάγγελου
1960

Παντρεύτηκε το 1957 την Φίλη Αθανασία του Βασιλείου από Αδδίζ Αμπέμπα και απέκτησαν δυο παιδιά, την Μαριολίνα και τον Ανδρέα.

Τελειώνοντας, κλείνω με ορισμένα λόγια του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Αξώμης κ. Δανιήλ από την επίσκεψη του στην Ερυθραία το 2022:

« Μετά από 31 ολόκληρα χρόνια τελέστηκε στο Κράτος της Ερυθραίας το

Μέγα Μυστήριο της παρουσίας Του ανάμεσά μας, η Θεία Ευχαριστία. Ακούστηκε το «Τη Υπερμάχω» στον Ναό της Ευαγγελίστριας Κυρίας Θεοτόκου της Ελληνικής Κοινότητας στην Ασμάρα. Εψάλλει το «Μνήμη δικαίου μετ' εγκωμίων, συ δε αρκέσει η μαρτυρία του Κυρίου Πρόδρομε» στον Ναό του Αγίου Ιωάννου της Ελληνικής Κοινότητας στο Κέρεν. Η καμπάνα της Ευαγγελίστριας χτύπησε ξανά. Στον Ναό Της το αδιαχώρητο. Άνθρωποι κάθε λογής, χριστιανοί και μη, συγκινημένοι έτρεχαν με ανείπωτη χαρά να δουν τον Έλληνα Επίσκοπο.

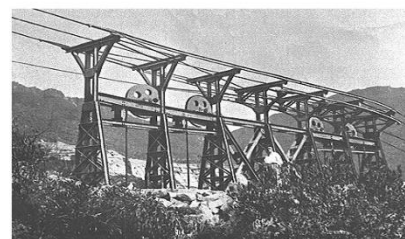
Έφεραν ξανά στην μνήμη τους τις στιγμές όπου η πάλαι ποτέ ακμάζουσα Ελληνική Παροικία, γέμιζε τον Ναό. Πολλοί από αυτούς μας χαιρετούσαν στην ελληνική γλώσσα.

«Εγώ δούλευα στο σπίτι του τάδε», «εμένα με μεγάλωσε με πολλή αγάπη η οικογένεια τάδε», «εγώ σπούδασα στην Ελλάδα με την βοήθεια της Παροικίας» κλπ. Τόση πολλή ευγνωμοσύνη για τις ευεργεσίες των Ελλήνων προς τον λαό της Ερυθραίας!

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΤΟ ΤΕΛΕΦΕΡΙΚ

Το τελεφερίκ Massawa-Asmara ήταν ένα συρματόσχοινο με τρία σχοινιά, που χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά εμπορευμάτων, το οποίο συνέδεε την πόλη Asmara, πρωτεύουσα της Ερυθραίας, με το λιμάνι της Massawa.

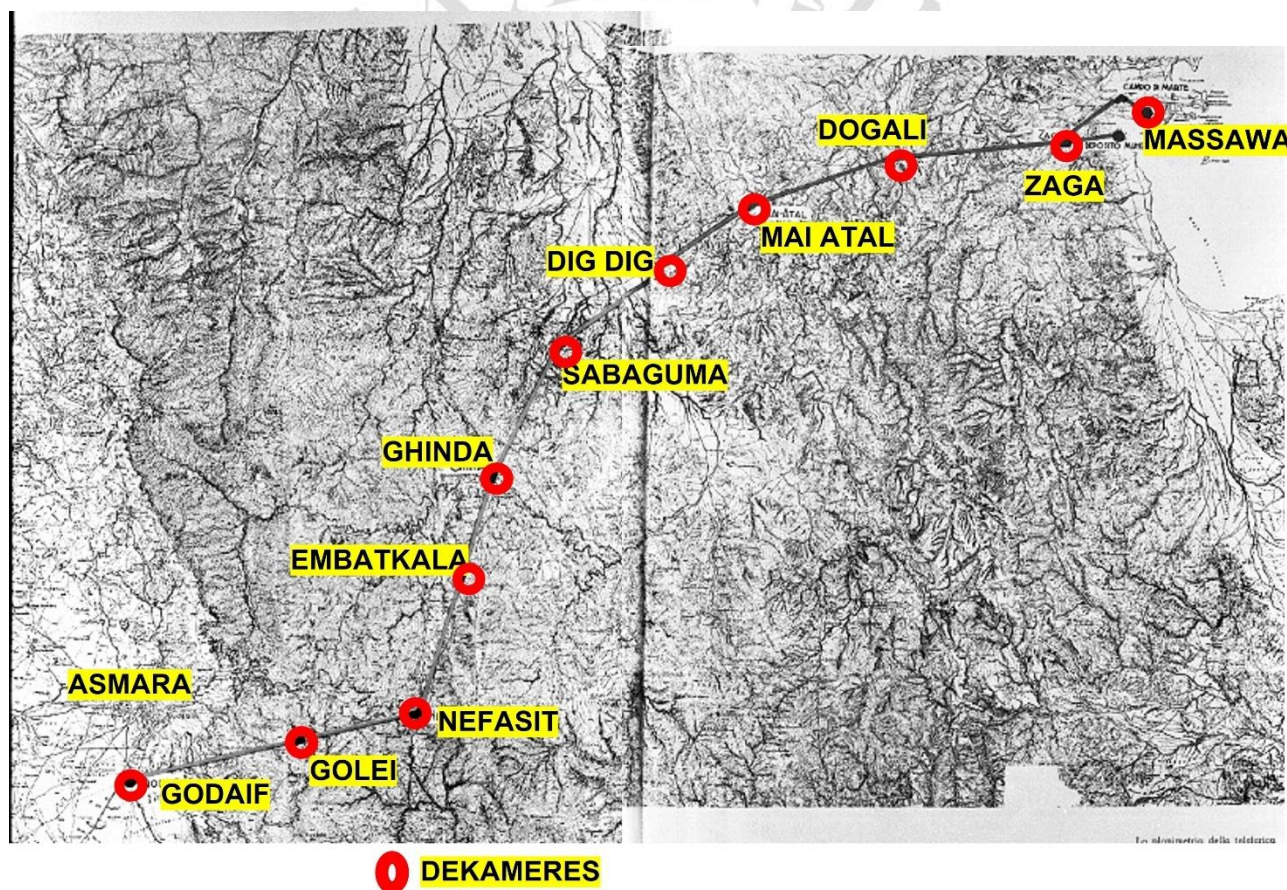
Η κατασκευή του γιγαντιαίου έργου ανατέθηκε στην εταιρεία CERETTI & TANFANI S.A. Το ολοκλήρωσε μέσα σε 16 μήνες, αρχίζοντας από την επιφάνεια της θάλασσας και τερματίζοντας σε υψόμετρο 2.326 μέτρων (Ασμάρα) με συνολικό μήκος 75,05 km (εκ των οποίων 71,8 της απευθείας γραμμής Massawa-Asmara, συν 3,2 km για τον κλάδο Zaga-Moncullo) και 770 βαγόνια σε κάθε κατεύθυνση.

Τα συρματόσχοινα της γραμμής στηρίχθηκαν πάνω σε 500 πύργους, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν μέσα σε χαράδρες και πάνω σε βουνοκορφές. Η πορεία του τελεφερίκ ήταν παράλληλη με την σιδηροδρομική γραμμή, ενώ από κοινού χρησιμοποιήθηκαν οι 13 υπάρχοντες σταθμοί.

Κατά τον χρόνο της κατασκευής, ήταν το μεγαλύτερο εργοστάσιο τριών επιπέδων στον κόσμο και θεωρείται γνήσιο θαύμα της μηχανικής της εποχής, αφού η ημερήσια μεταφορική

ικανότητα (σε 10 ώρες λειτουργίας) ήταν ίση με αυτή τεσσάρων τρένων (περίπου 400 τόνοι εμπορευμάτων).

Το μηχανοστάσιο βρισκόταν στον σταθμό Νεφάσιτ, αποτελείτο από 7 πετρελαιομηχανές συνολικής ισχύος 1.125 HP, ενώ μια πετρελαιομηχανή των 75 HP βρισκόταν στο σταθμό Ζάγκα. Το τηλεφερικό καταστράφηκε το 1941 από τους Άγγλους. Το 1961 αποκαταστάθηκε από την Ελληνική εταιρία Giolvas Hellas A.E, χρησιμοποιήθηκε μόνο για εμπορικούς σκοπούς μέχρι τέλος της δεκαετίας του 1970, οπότε και εγκαταλείφθηκε πλήρως.

Αξίζει να επισημάνω τι είχε πει σε μία συνέντευξη του ο αείμνηστος Γκιόλβας.

-Κύριε Γκιόλβα, είχατε παλιότερα μια τεχνική εταιρεία, την "Giolvas Hellas A.E". Ποιο ήταν το μεγαλύτερο τεχνικό έργο που είχατε κάνει;

Μου θυμίζετε τώρα μια απίθανη περιπέτεια. Το 1958 ανέλαβα, ύστερα και από παράκληση του τότε βασιλιά Παύλου, να κατασκευάσω ένα τηλεφερικό στην Αιθιοπία. Μας βγήκε τελικά το μεγαλύτερο τηλεφερικό στον κόσμο. Αρχίζει από τη Μασάουα στα παράλια και καταλήγει στην πρωτεύουσα της Ερυθραίας, Ασμάρα, σε 2.750 μέτρα ύψος. Έχει μήκος 74 χμ. και ο συρμός

έχει δυνατότητα 78 βαγονιών συνολικά. Αυτό το τελεφερίκ ήταν επιτακτική ανάγκη για τη μεταφορά του αιθιοπικού καφέ με την τόσο ωραία γεύση. Το έργο τέλειωσε μέσα σε τρία χρόνια. Τα εξαρτήματα είχαν κατασκευαστεί στην Μπρέντα της Ιταλίας, ενώ απασχολούνταν συνέχεια 2.500 εργάτες. Κινδυνέψαμε πολλές φορές.

Στη μισή διαδρομή είχαμε μεγάλο πρόβλημα από τις επιδρομές των πιθήκων. Μετά το 35ο χμ. άρχιζαν τα φίδια. Από τους βόες μόνο είχα χάσει πάνω από δεκαπέντε εργάτες. Για μένα αυτά τα έργα ήταν μια καλή ευκαιρία να ξεμουχλιάζω από τα εργαστήρια.

Ο σταθμός στη GHINDA

1975

Η ΕΡΥΘΡΑΙΑ ΤΟ 1930

Ο περιηγητής Αχιλλέας Παχτικός, επισκέφθηκε την Ερυθραία το 1930 και με ένα χαρακτηριστικό τρόπο περιγράφει το ταξίδι του στη χώρα που περιβρέχεται από την Ερυθρά θάλασσα:

Στο Πόρτ Σουδάν έπιβιβαζόμεθα του μικρού έπιβατικού «Massaua», κατευθυνόμενοι είς την Ιταλικήν Έρυθραίαν, με την ένδόμυχον χαράν ότι θα μάς έδίδετο τέλος ή εύκαιρία να αναπνεύσωμεν τον δροσερόν καί ζωογόνον άέρα της θαλάσσης καί να αφήσωμεν το σώμα μας να αναλάβη από το κουραστικόν ταξίδι του Σουδάν, κατά το όποϊον, επί δύο μήνας, έδοκιμάσαμεν όλα τα μέσα της μεταφοράς από της καμήλου μέχρι του αυτοκινήτου, το όποϊον, όχι σπανίως, ήναγκαζόμεθα να ρυμουλκώμεν οί ίδιοι.

Ωνειρευόμεθα δηλαδή ξάπλαν έπάνω είς αναπαυτικήν πολυθρόναν καί μεθυστικά χάδια μελτεμίου. Δυστυχώς το όνειρόν μας αυτό, το όποϊον μάς έβαυκάλιζεν επί τόσον καιρόν, μετετράπη είς οίκτραν άπαγοήτευσιν, εύθύς μόλις ως έκάμαμεν την γνωριμίαν της Έρυθράς Θαλάσσης. Ας μη νομίση ο άναγνώστης ότι συνηντήσαμεν τρικυμίαν ή καί άπλην φουσκοθαλασσίαν. "Απεναντίας μάλιστα. Η θάλασσα αυτή είναι τόσον ήρεμη ώστε όμοιάζει με ένα άπέραντον καθρέπτην έπάνω είς τον όποϊον χαράσσονται εύδιάκριτα καί μένουν επί πολυ οί κύκλοι τους όποϊους σχηματίζει η έλιξ του πλοίου μας.

Η άπνοια ή όποία έπικρατεί είς αυτήν είναι τόση ώστε ο καπνός που ξεφεύγει από την καπνοδόχον της «Massaua» άντι να σκορπίζεται, άφίνει πίσω μας μίαν εύθειαν μαύρην λωρίδα, δεικνύουσαν, έως εκεί όπου φθάνει ή όρασις, τον δρόμον από τον όποϊον έπεράσαμεν. Έκείνο το όποϊον μάς κάμνει να ύποφέρωμεν αφάνταστον μαρτύριον είναι ή πνιγηρά ζέστη καί ή ύπερβολική υγρασία. Η άναπνοή καθίσταται βαρεία καί δύσκολος. Ο ήλιος πυρπολεί τον όρίζοντα, μάς είναι δε άδύνατον να έκτεθώμεν είς μέρος άκάλυπτον χωρίς να άνατιναχθώμεν από τον χαρακτηριστικόν εκείνον κνησμόν ποϋ αίσθανόμεθα όταν δια φακού σχηματίζομεν έστίαν άκτίνων είς γυμνόν μέρος του σώματός μας.

Κάποιος ναύτης ηθέλησε να περάση άσκεπής από το ένα μέρος είς το άλλο. Δέν έπρόφθασεν όμως να κάμη μερικά βήματα καί έσωριάσθη χάμω, κεραυνοβοληθείς από τας θανατηφόρους αύτας άκτίνας. Τέλος μετά ταξείδιον τριών ήμερονυκτίων καί άφοϋ προσηγγίσσαμεν είς τους Λιμένας Χοδείδας, Τζέδδας και Μέκκας, φθάνομεν είς Μασσάβαν, με τον όρκον να άκούωμεν Ερυθράν Θάλασσαν καί να κάμνωμεν τον σταυρόν μας.

Τετράς καραμπινιέρων, ἐν ἐξαρτήσει ἐκστρατείας, ἐπιβιβάζεται τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ μὲ ἓνα ἀποστάζον μέλι «scurate Signori» ἐξετάζει τὰ διαβατήριά μας. Φαίνεται ὅτι οἱ Ἴταλοι ἐδῶ κάμνουν διὰ τὴν ἀποβίβασιν ὅλας τὰς δυνατὰς δυσκολίας. Αἱ ἐρωτήσεις, ἄσκοποι κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἀδιάκριτοι ἐνίστε, διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην.

Εὐτυχῶς ἡ ἐπέμβασις τοῦ φίλου κ. Γ. Πανά, μεγαλεμπόρου, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐγκατεστημένου εἰς Μασσάβαν, μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸ ἐρωτηματολόγιον αὐτό, τὸ ὅποιον μᾶς ἐνθυμίζει τὰ παιδικὰ μας χρόνια, μὲ τὴν ἀνιαρὰν μέθοδον τοῦ Ὁλλενδόρφου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπροσπαθούσαμεν νὰ μάθωμεν τὰ Ἰταλικά δι' ἐρωταποκρίσεων.

Ὁ κ. Γ. Πανάς.

Ἡ Μασσάβα εἶναι ἀρχαῖον ἐμπορικὸν κέντρον, κτισθὲν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸν 4ον αἰῶνα μ. Χρ. καὶ μετὰ τὴν παρακμὴν τῆς Ἀξουμικῆς πόλεως "Αδουλις". Ἀπὸ φυσικῆς ἀπόψεως εἶναι, χωρὶς ἀμφιβολίαν, ὁ καλλίτερος λιμὴν τῆς Ερυθράς. Ἡ Μασσάβα ἐγείρεται ἐπὶ μιᾶς τῶν κοραλλιογενῶν νήσων τοῦ Ἀρχικοῦ Κόλπου, ἡ ὁποία συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς μικρᾶς νήσου Ταουλούτ, διὰ βραχίονος 400 περίπου μέτρων. Ἡ τελευταία αὕτη συγκοινωνεῖ πάλιν μετὰ τῆς κυρίως ξηρᾶς δι' ἄλλου βραχίονος ἐνὸς μιλλίου.

Τὰ σοβαρὰ λιμενικὰ ἔργα ἀφίνουν νὰ διαφαίνεται ὅλη ἡ προσπάθεια τῶν Ἰταλῶν νὰ καταστήσουν τὸν Λιμένα τῆς Μασσάβας σταθμὸν τῆς ναυτιλίας πρὸς τὸν Ἰνδικόν. Τα μόνα αξιοθέατα τῆς πόλεως εἶναι τὸ Διοικητήριον, ὡραῖον κτίριον Ἀραβικοῦ ρυθμοῦ, ἓνα ξενοδοχεῖον ἀρκετὰ καλόν, δύο ἐκκλησίαι τῶν καθολικῶν, ἓνα τέμενος καὶ ἓνας βουδδικὸς ναός.

Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους ἀποίκους πλεονάζουν οἱ Ἴταλοι, ὡς Κυβερνητικοὶ υπάλληλοι καὶ ἔμποροι. Τὸ ἐμπόριον ὅμως τῶν ἀποικιακῶν καὶ τῶν ἀλεύρων, εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν μας, κ. κ. Γ. Πανά, Θ. Βερβενιώτη, Λέγκα, Θ. Μπαταλίδη, Ι. Προκοπίου, Εμμ. Ταμιολάκη, Ν. Χριστοφοράκη καὶ Φ. Παγώνη.

Ἡ καπνοβιομηχανία, ἀρκετὰ προηγμένη, εὐρίσκεται ἐπίσης εἰς χεῖρας τῶν ὁμογενῶν κ. κ. Ορ. Στυλιανίδη, Αναγνωσταρά καὶ Σίας.

Τὸ κλίμα τῆς Μασσάβας εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ θερμότερα τοῦ κόσμου. Καθ' ὅλον τὸ καλοκαίρι τὸ θερμόμετρον κυμαίνεται μεταξὺ 40' καὶ 47' ὑπὸ σκιάν. "Αδύνατον νὰ κοιμηθῇ κανεὶς μέσα εἰς κλειστὸν χῶρον. Τα κρεβάτια τοῦ ξενοδοχείου μεταφέρονται τὴν νύκτα εἰς τὴν ταρατσαν, ἡ ὁποία ἔτσι ὁμοιάζει καταπληκτικὰ μὲ αἴθουσαν νοσοκομείου. Ὅλη ἡ σχετικῶς καλὴ ἐντύπωσις

Τὸ ἐργοστασιον σιγαρεττων τῶν κ κ. Μ. Ἀναγνωσταρᾶ καὶ Σίας.

τὴν ὁποίαν αποκομίζει ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Εὐρωπαϊκὴν συνοικίῳ μετατρέπεται εἰς πραγματικὴν αἰδίαν μόλις εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἰθαγενή συνοικισμόν. Δὲν βλέπει κανεὶς εἰμὴ χωρὶς χαμηλά καλύβια, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν συγχρόνως ὡς οἶκη καὶ μάνδρα. Πολλὰ ἀπὸ τὰ καλύβια αὐτὰ χάνονται πίσω ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν σκουπιδιῶν ἀπὸ τὰ ὁποῖα διαχύνεται, βοηθοῦσης καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ζέστης, λεπτότατον ἄρωμα.

Οἱ αὐτόχθονες γνωστοὶ ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα Σομαλί, διαιροῦνται εἰς δύο κυρίως φυλάς, τοὺς Μπάρια καὶ Κουμάνα, μωαμεθανοὺς τοὺς πρώτους, εἰδωολάτραις τοὺς δευτέρους. Ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν φυλῶν τῶν μετ' Ἀραβικῶν, Ἀβησσυνιακῶν καὶ διαφόρων Νειλονεγροτικῶν στοιχείων προῆλθον αἱ λοιπαὶ φυλαὶ τῆς Ερυθραίας. Ὁμιλῶσι διαφόρους διαλέκτους, προελθούσας ἐκ τῆς Χαμιτικής, κοινὴ ὅμως γλῶσσα αὐτῶν εἶναι ἡ Ἀραβικὴ. Οἱ Σομαλί εἶναι μάλλον λιγνοί, χρώματος κλίνοντος πρὸς τὸ μαῦρον. Εἶναι δολιχοκέφαλοι, τὰ δὲ χεῖλη καὶ ἡ ρὶς αὐτῶν εἶναι λεπτὰ. Ἐχουσι κόμην αὐλὴν καὶ βραχεῖαν. Εντύπωσιν κάμνουν τὰ ἄκρα των, ὑπερομέτρως ἐπιμήκη. Ὅσον ἀφορὰ τὰς γυναῖκας, αὐταὶ εἶναι πρότυπα οικοκυρῶν ! Ολόκληρον τὴν ἡμέραν καταγίνονται εἰς τὸ νὰ πλέκουν τὰ μαλλιά των εἰς λεπτὰς λεπτὰς πλεξίδας, χρησιμοποιοῦσαι πρὸς τὴν λιπαρῶν οὐσίαν, τὸ ἄρωμα τῆς ὁποίας προκαλεῖ ναυτίαν. Δὲν εἴμεθα βέβαιοι ἂν τὸ καλλυντικόν τοῦτο εἶναι τονωτικὸν διὰ τὰ μαλλιά, ἀφοῦ οἱ πλεξίδες οὐδέποτε υπερβαίνουν τὴν σπιθαμὴν, πάντως ὅμως δὲν θὰ εἶναι ἄσχετον μὲ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος των ψειρῶν, οἱ ἐπεῖσει εὐρίσκουν εἰς τὸ σῶμα τοῦ Σομαλί τὸ πλέον φιλόξενον μέρος. Παρ' αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν ἀντιπροσωπεύει τὸ συμβούλιον τῶν γερόντων Μοχάρεβ, αἱ ἀποφάσεις του ὁποίου εἶναι σεβαστοί. Το συμβούλιον αὐτὸ ἔχει ἰσχύ νόμοθετικὴν καὶ δικαστικὴν. Γραπτὸς νόμος δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἔθιμα καὶ προηγούμενα. Οἱ Σομαλί εἶναι αρκετὰ ἐξυπνοί, παμπόνης ἀλλ' ὀκνηροὶ εἰς ὑπέρτατον βαθμόν. Εργάζονται ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ οικονομήσουν τὰ ἀναγκαῖα. Ἡ κυβερνητικὴ προσπάθεια, ὅπως τοὺς κινήσῃ εἰς

φιλεργίαν ατονή προ ενός χαρακτήρος διαμορφωθέντος εν της περιβάλλοντος ευνοούντας τήν οκνηρίαν.

Μετά τετραήμερον διαμονήν έν Μασσάβα, άπο χαιρετούμεν τοὺς καλοὺς μας φίλους, κατευθυνόμενοι εἰς Ασμάραν, τήν πρωτεύουσαν τῆς Ερυθραίας. Η μεταξύ των δύο πόλεων απόστασης είναι μόλις 120 χιλιομ. Κατά τα πρώτα 60 χιλιόμετρα ο σιδηρόδρομος περνά μέσα από μίαν χώραν αμμώδη καὶ έντελῶς γυμνήν. Από του θόλου όμως 80 χιλιομ. καὶ ἐκεῖθεν άναρριχάται, μέσω 21 σηράγγων, εἰς υψηλά όρη, κατάφυτα και γεμάτα από πιθήκους, οἱ όποιοι εξοικειωθέντες πλέον με τόν κρότον τῆς άτμομηχανῆς στέκονται εἰς κωμικωτάτας στάσεις και περιεργάζονται τοὺς έπιβάτας. Όσον και προχωρούμεν τόσον και ἡ θερμοκρασία γίνεται ψυχροτέρα, πολλοί δέ έπιβάται προστρέχουν εἰς τὰ έπανωφόρια των. Ολίγα λεπτά προ τῆς άφίξεώς μας εἰς 'Ασμάραν μάς υποδέχεται βροχή χειμαρρώδης.

Το Διοικητικόν Μέγαρον

Τί παράξενον κλίμα αυτό τῆς Ερυθραίας καὶ πόση ἡ διαφορὰ αὐτοῦ μεταξύ δύο πόλεων, τὰς όποιās χωρίζει μία τόσον μικρά απόστασις. Η Ασμάρα, ευρισκομένη εἰς ύψος 2.000 μέτρων, Έχει εξαίσιον κλίμα, ωραίαν ρυμοτομίαν καὶ άρκετά

καλά κτίρια, ως τὸ Διοικητήριον, τα Κυβερνητικά Γραφεία, Λέσχας, το Δημαρχιακὼν Θέατρον, Κινηματογράφους, Καταστήματα Νεωτερισμῶν κ.α.

Από τοὺς Ευρωπαίους πλεονάζουν οἱ Ἴταλοί. Οι ἰδιοὶ μας, ανέρχονται εἰς 250. Κατέχουν καλές κοινωνικές θέσεις, έπιδίδονται δέ εἰς τὸ έμπόριον καὶ τήν βιομηχανίās. Συντηροῦν Έκκλησίās και Αστικής Σχολήν. Αναφέρομεν τυχαίως τὰ όνόματα τῶν κ. κ. Μ. 'Αναγνωσταρά, Λ. Γεροντούδη, Αδελφῶν Σακελλαρίδη, Ν. Σακελλαρίδη, καπνοβιομηχάνων, Αδελφῶν Άποστολίδη, Επαμ. Πανά, Δ. Σουβλή, Γερ. Καγκελάρη, Θ. Βεβενιώτη, Γ. Μπουρμπούλη, μεγαλεμπόρων, Α. Φραγκούλη, Ν. Κωστή, Π. Κωστομούδη, Ι. Παρή, Ευστ. Πανιοπούλου, Σ. Φιάκα, Γ. Βαφέα, Αδελφῶν Τσόχα, καταστηματαρχῶν καὶ Άμβ. Μοσχόβη, διατηρούντος ξενοδοχεῖον εύπρεπέστατόν.

Αχιλλέας Παχτικός, Η εικονογραφημένη Αφρική

Ο ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΥΘΑΙΑ (1954)

Ο Πανιώνιος επέστρεψε στην Αιθιοπία, το Πάσχα του 1954. Η άφιξή του είχε τον ίδιο σκοπό, την συμμετοχή του, στις εορταστικές εκδηλώσεις, για την 13η επέτειο (1941- 54) από την απελευθέρωση της χώρας, από τους Ιταλούς. Αυτή την φορά, τα μέλη της αποστολής, δεν περιορίστηκαν, μόνο σε αθλητικές εκδηλώσεις, ήρθαν να γνωρίσουν την χώρα και να επισκεφτούν τις Ελληνικές Παροικίες.

Με ειδική πτήση από την Αθήνα, άρχισε το δεύτερο ταξίδι του Πανιωνίου, στην Αφρική. Επισκέφτηκε την Αίγυπτο, το Σουδάν και κατέληξε στην πρωτεύουσα της Ερυθραίας, Ασμάρα. Παράμεινε μια εβδομάδα και αγωνίσθηκε με την αντιπροσωπευτική της ομάδα της χώρας. (Η Ερυθραία ήταν τότε, ομόσπονδο κράτος με την Αιθιοπία).

Στην αποστολή συμμετείχαν: ο πρόεδρος του Πανιωνίου, Δημήτριος Καραμπάτης, ο αρχηγός του τμήματος, Ιωάννης Βαρυκόπουλος, ο προπονητής, Γιάννης Σκορδίλης, οι ποδοσφαιριστές του Πανιωνίου Νίκος Πεντζαρόπουλος, Κώστας Νεστορίδης, Θανάσης Σαραβάκος, Γιώργος Παπουλίδης, Βασίλης Στάικος, Αδάμ Τσουχνικάς, Φώτης Τσολιάς, Νίκος Ζαρκάδης, Αδάμ Χρονόπουλος, Παναγιώτης Ασημακόπουλος, Αναστάσιος Μυλωνάκης, Κώστας Κωνσταντινίδης, Πονηράκης, Βασιλείου, Αμαραντίδης, Σαπουτσόπουλος, ο ποδοσφαιριστής του Απόλλωνα Αθηνών Γιώργος Καμάρας και ο ποδοσφαιριστής του Πανελευσινιακού, Καλιτζάκης.

Τον αγώνα παρακολούθησε, η ηγεσία της Ερυθραίας, ο Κυβερνήτης Φιταοράρι Ασφαχά, ο Πρωθυπουργός Τέντλα Μπαηρού και σύσσωμη η Ελληνική Παροικία. Οι μαθητές του Ελληνικού Σχολείου της Ασμάρας εντυπωσιάσαν με τις ενθουσιώδεις εκδηλώσεις των. Εισερχόμενη η ομάδα του Πανιώνιου στον αγωνιστικό χώρο, προσέφερε στους θεατές αναμνηστικά δώρα (Τσολιαδάκια και Βλαχοπούλες), τα όποια έγιναν ανάρπαστα. Μετά την λήξη του αγώνα και με το δυσμενές αποτέλεσμα για τους Ερυθραίους, τα περισσότερα από αυτά, βρέθηκαν κατεστραμμένα.

Οι φίλαθλοι της Ερυθραίας είχαν πιστέψει στην νίκη της ομάδας τους, βασιζόμενοι στο ότι το μεγάλο υψόμετρο που βρίσκεται η Ασμάρα (2.325 μ), θα επηρέαζε την απόδοση των αντιπάλων τους. Η νίκη του Πανιώνιου, αποτέλεσε μεγάλη έκπληξη. Προηγήθηκε η Ερυθραία, με τον Φέρεκ και με 2 τέρματα του Νεστορίδη και ένα του Κωνσταντινίδη, το σκορ διαμορφώθηκε σε 3-1, υπέρ του Πανιώνιου. Μετά τη λήξη του αγώνα, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Κοινότητας της Ασμάρας, Ευάγγελος Οικονόμου, απέμεινε στην Ελληνική Ομάδα, αναμνηστική πλακέτα.

Πηγή του παραπάνω άρθρου, είναι τα άρθρα που έγραψε, ο πρόεδρος του Πανιωνίου, Δημήτριος Καραμπάτης και δημοσιεύθηκαν, στην εφημερίδα ΈΘΝΟΣ. Μας τα παρεχώρησε, ο συγγραφέας του βιβλίου “ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ 125 χρόνια προσφοράς”, Θεωδωρής Μπελίτσος.

1975

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Τον τρίτο αιώνα μ.Χ. εμφανίζονται οι πρώτοι Έλληνες έμποροι στην Adulis. Σημαντικό επίτευγμα, η καθιέρωση των ελληνικών ως η επίσημη γλώσσα των δικαστικών.

Οι πρώτοι Έλληνες έφτασαν στην Ερυθραία το 1875. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν νησιώτες, ενώ υπήρχαν και ορισμένοι που προέρχονταν από την ηπειρωτική Ελλάδα, τη Μικρά Ασία και το Σουδάν. Τα αρχικά σημεία εγκατάστασης των Ελλήνων ήταν οι πόλεις Keren και Masawa.

1885 – 1887 Εγκαθίστανται οι πρώτοι Έλληνες στο λιμάνι της Μασσάουας.

Το 1887 καταγράφηκαν 100 περίπου πάροικοι οι οποίοι που έρχονται είτε μέσω μεγαλύτερων εμπορικών εταιρειών με επικεφαλής ξένες δυνάμεις ή προέρχονται από ατομική βάση ή και μετά από πρόσκληση συγγενών.

1890 Δημιουργία της Κοινότητας του KEPEN

1894 Σύμφωνα με απογραφή πληθυσμού που έγινε από τους Ιταλούς, στη Ερυθραία ζούσαν 178 Έλληνες.

1900 Δημιουργήθηκε η πρώτη Ελληνική Κοινότητα Ασμάρας. Στις 14 Ιανουαρίου 1905 συντάχθηκε το πρώτο «ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ» και στις 16 Μαρτίου 1910 αναγνωρίστηκε επίσημα με διαταγή του Βασιλιά Γεωργίου Α'.

1902 Υπήρχαν 469 Έλληνες στην Ερυθραία.

1925 Κατασκευάζεται ο Ιερός Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και το πρώτο Δημοτικό Σχολείο στην Ασμάρα, σε οικόπεδο που αγοράστηκε από τον Απόστολο Παπαφιλίππου.

Τη δεκαετία του 1930, οι πλειοψηφία των Ελλήνων ασχολήθηκε με τον τομέα του λιανικού εμπορίου, όπως οι αδελφοί Σακελλαρίδη, οι αδελφοί Αποστολίδη και ο Κ. Γεροντούδης, κ.α.

Μετά το 1930, αριθμός των παρόικων εγκατέλειψε το λιανικό εμπόριο και δραστηριοποιήθηκε σε άλλους τομείς της οικονομίας. Αρκετοί εκμεταλλεύτηκαν την κίνηση του λιμανιού, ίδρυσαν εκτελωνιστικά γραφεία και ασχολήθηκαν με την τροφοδοσία των διερχόμενων πλοίων.

Την περίοδο 1942 έως το 1949 άνθησαν πολλές Ελληνικές επιχειρήσεις.

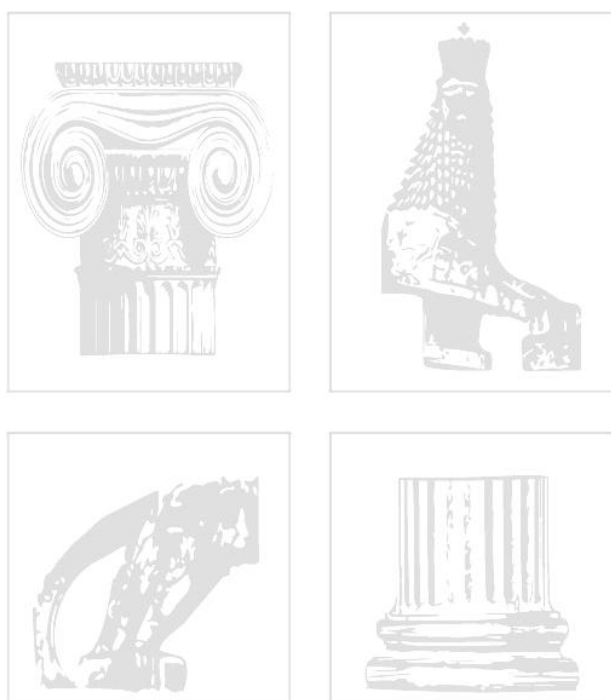
Τη δεκαετία του 1950, δημιουργήθηκε και Ελληνική Αθλητική Ομάδα, με το όνομα "Σπόρτινγκ".

Το 1955 Κατασκαυάστηκε η Η ΔΕΡΒΙΝΙΩΤΙΟΣ ΛΕΣΧΗ.

1961 Η εισβολή των αιθιοπικών στρατευμάτων και ο επακόλουθος μακροχρόνιος και καταστρεπτικός πόλεμος και οι δραματικές καταστάσεις, επέβαλλαν την σταδιακή αποχώρηση των Ελλήνων από την Ερυθραία.

Στις 9/12 του 1975 με την απόφαση της Αιθιοπικής επαναστατικής κυβέρνησης να διατηρήσει την Ερυθραία ενωμένη με την Αιθιοπία, δημιουργήθηκαν ταραχές στην Ερυθραία που οδήγησαν στη μαζική φυγή των ξένων από την Ασμάρα. Τότε έφυγαν 120 Έλληνες για Αντίς Αμπέμπα.

Οι Έλληνες Ασμαρινοί που έφυγαν από την Ερυθραία έχουν ταυτιστεί με την επιτυχία, σε όλο τον κόσμο.

1975

ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΗΣ ΑΣΜΑΡΑ

Μερικά από τα πιο εμβληματικά κτήρια που χτίστηκαν εκείνη την εποχή στην Ασμάρα είναι:

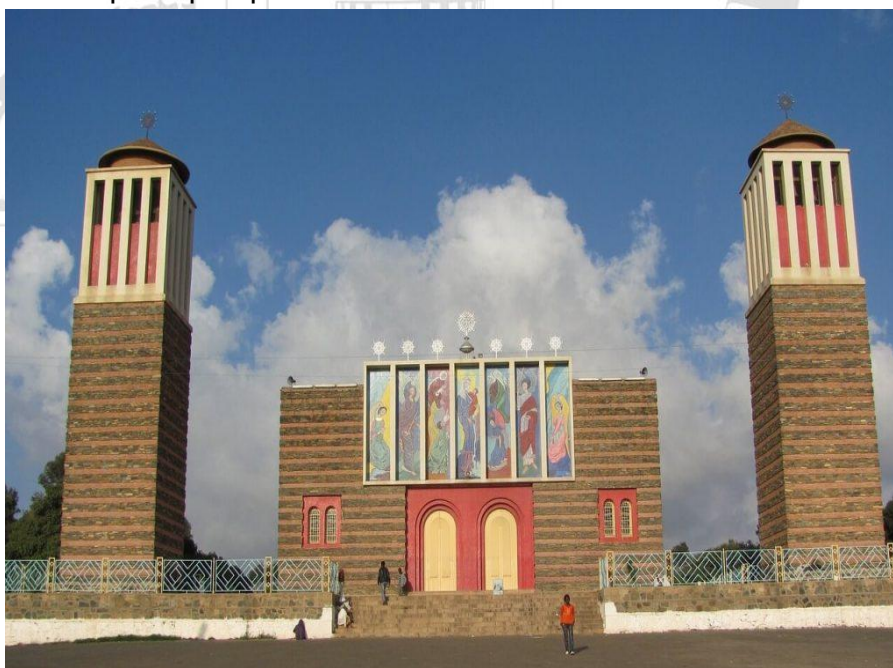

Το **πρατήριο καυσίμων Fiat Tagliero**, ίσως το πιο αναγνωρίσιμο σύμβολο της πόλης, χτισμένο το 1938 σε φουτουριστικό **στυλ**. Ξεχωρίζουν τα τεράστια γράμματα που γράφουν το όνομά του τόσο στα ιταλικά όσο και στην τοπική γλώσσα, τα **αμχαρικά**, με μια γραμματοσειρά **αντάξια**

αφίσας ταινίας του Φελίνι, ενώ δύο τσιμεντένια φτερά 30 μέτρων υψώνονται στον πρώην προαύλιο χώρο του γκαράζ, μιμούμενα ένα αεροπλάνο.

Ο **ορθόδοξος καθεδρικός ναός Enda Mariam**, μια κατασκευή του 1918 που συνδυάζει στοιχεία του ρασιοναλισμού και του μοντερνισμού.

Είναι χτισμένος με εναλλασσόμενα στρώματα τούβλου και πέτρας που μιμούνται τα στρώματα ξύλου και πέτρας της τοπικής αρχιτεκτονικής των Ακσουμιτών, μιας τεχνικής που χρησιμοποιείται εδώ και αιώνες στα υψίπεδα της Ερυθραίας.

Ο καθολικός ναός της Παρθένου του Ροζαρίου που χτίστηκε το 1923 σε ρωμανικό στυλ για τις ανάγκες του ιταλικού πληθυσμού της πόλης.

Το Μεγάλο Τζαμί της Ασμάρα που

κατασκευάστηκε το 1938 με στοιχεία κλασικά, ισλαμικά και ρασιοναλιστικά. Πρόκειται για ένα από τα πιο επιβλητικά οικοδομήματα και οι δύο μιναρέδες του είναι ορατοί από ολόκληρη την πόλη.

Το Κυβερνείο, σήμερα Δημαρχείο της Ασμάρα, χτισμένο τη δεκαετία του 1930 σε τυπικό ιταλικό Αρ Ντεκό στυλ. Το πιο χαρακτηριστικό του στοιχείο είναι ο επιβλητικός πύργος στην είσοδο.

Το **Cinema Impero**, ένα χαρακτηριστικό κτίσμα Αρ Ντεκό που κατασκευάστηκε το 1937. Η πρόσοψή του είναι εμπνευσμένη από πίνακες κυκλωμάτων.

Η **Όπερα της Ασμάρα**, ένα κτίσμα του 1918 που συνδυάζει αρχιτεκτονικά στοιχεία νεορωμανικά, νεοκλασικά και αρ νουβό. Πολύ χαρακτηριστική είναι η μνημειώδης πρόσοψη αναγεννησιακού τύπου με κορινθιακούς κίονες.

1975

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τα δέκα παιδιά του Βλάση Φραγκούλη και της Μαχλέτ (δύο είχαν πεθάνει σε βρεφική ηλικία) πήραν ελληνική παιδεία, εφαρμόσανε τα ελληνικά ήθη και έθιμα με μεγάλη προσήλωση σ' αυτά και με πατριωτισμό. Ο πρωτότοκος γιός Θεόδωρος (το όνομα προς τιμήν του αδελφού) εστάλη στην Ελλάδα όπου σπούδασε στη Σχολή Ευελπίδων, έκανε στρατιωτική καριέρα και αποστρατεύτηκε με βαθμό Αντιστράτηγου.

Η δεύτερη κόρη Διαμαντούλα, παντρεύτηκε τον Μανώλη Στεφανίδη, πολιτικό μηχανικό από τη Σκύρο, συνεργάτη του Βλάση, και απέκτησαν τέσσερα παιδιά (Ειρήνη, Αλεξάνδρα, Μαρίκα και τον Βλάση Στεφανίδη). Τα άλλα παιδιά σκόρπισαν στην Ιταλία την Αμερική και την Ελλάδα. Τα ονόματά τους : Θεόδωρος, Διαμαντούλα, Αντώνης, Αρτεμισία, Αικατερίνη, Καλομοίρα, Μαρία, Γεώργιος, Ελευθέριος, Μενέλαος.

2. Η πρώτη κόρη τους Μαρίκα παντρεύεται μετά από σφοδρό έρωτα (έχοντας πάρει την ειδική άδεια του δεσπότη) τον δεύτερο ξάδελφό της Νίκο Αποστολίδη γιό του Κωστή που αρχικά πήρε τον "νόνο" μας στην επιχείρηση του. Κάνουν δύο κόρες την Ιωάννα (Ζανέτ) και την Αθηνά. Η Ζανέτ παντρεύτηκε τον Μηνά Αποστόλου Παπαφιλίππου από την Ασμάρα και έκαναν την Αίμιλυ. Η Αίμιλυ έχει δύο γιούς τον Δημήτρη και τον Μηνά. Η Αθηνά παντρεύεται τον Στέφο Κάλο του Ευθυμίου από την Αντίς Αμπέμπα και κάνουν δύο κόρες τη Μαρέικα και την Άννυ. Η Μαρέικα ζει με τον άντρα της Γιώργο και τους δύο γιους τους στο Λουξεμβούργο και η Άννυ με τον άντρα της Κυριάκο και τον γιό και την κόρη τους στην Γλυφάδα.

Το δεύτερο παιδί τους ήταν ο Μιχάλης τον οποίο έστειλαν στα 12 χρόνια του στην Κύμη στις αδελφές του πατέρα του για να βγάλει το Γυμνάσιο. Από κει πήγε στο Τορίνο για να σπουδάσει Αρχιτέκτονας Πολιτικός Μηχανικός και εγκλωβίστηκε στον πόλεμο. Τελειώνοντας ο πόλεμος αποφοιτά από το Πολυτεχνείο του Τορίνο και εργάζεται αρχικά στον διάσημο και πρωτοπόρο Ιταλό αρχιτέκτονα και μηχανικό Pier Luigi Nervi. Κατόπιν στο δικό του πια γραφείο αναλαμβάνει μεγάλα δημόσια έργα κυρίως κατασκευή αυτοκινητοδρόμων και γεφυρών στην βόρεια Ιταλία. Παντρεύτηκε την Μαρία Κατσούλη από την Κύμη και έζησε όλη του την ζωή στο Τορίνο. Έκαναν μια κόρη την Ασηνούλα (Λούλα) που ζει πάντα στο Τορίνο.

Το τρίτο παιδί τους ήταν η Ελίζα - Λουίζα η οποία έζησε αρκετά χρόνια στο Κάιρο ταξιδεύοντας συχνά στην Σαουδική Αραβία και την Κύπρο με τον πρώτο σύζυγό της Μιχάλη Μαραθεύτη από την Κύπρο. Χήρεψε σε ηλικία 22 χρονών. Η τύχη της ζωής της όπως έλεγε ήταν η γνωριμία και ο γάμος της με τον Απόστολο Κουνινή από Αλεξάνδρεια Αιγύπτου όπου έζησε τον έρωτα και την οικογενειακή ευτυχία με τον ερχομό του γιού τους Ευσταθίου- Γεράσιμου

(Λάκη). Ο Λάκης γεννήθηκε στην Ασμάρα και έζησε τα πρώτα του χρόνια στην Ασμάρα και το Τζιμπουτί, και μετά στη Ελλάδα, Αγγλία και Ρουμανία. Είναι παντρεμένος με την Μαριλένα Πανταζοπούλου και τώρα ζουν στην Ελλάδα.

Το τέταρτο παιδί τους ο Γιώργος και αυτός στέλνεται στην Κύμη για σπουδές. Ο πόλεμος τον βρίσκει στην Ελλάδα όπου πολεμάει στο πλευρό της Αντίστασης. Πιάνεται και φυλακίζεται από τους Ιταλούς στις φυλακές της Κέρκυρας. Εκεί εκτελούνται καθημερινά οι κρατούμενοι ένας - ένας για αντίποινα. Κάποιο πρωί τον καλεί ο Διοικητής και τον ρωτά βλέποντας το όνομα του και τον τόπο γέννησης Ασμάρα, αν έχει κάποια συγγένεια με τον Μίμη Σουβλή (στην ταυτότητα φαίνεται το Δημήτρης). Όταν του απαντά ότι είναι γιός του δακρύζοντας, του εξομολογείται ότι ο ίδιος είχε υπηρετήσει στην Ασμάρα σαν νεαρός αξιωματικός και ότι ο Σουβλής τον είχε σώσει από την αυτοκτονία ή την απόλυσή του ξεχρεώνοντας τα χαρτοπαικτικά του χρέη. Του είπε τότε ότι την καρτέλα του για εκτέλεση θα την βάζει πάντα τελευταία και όταν παραδώσανε τις φυλακές στους Γερμανούς τον φυγάδεψε με μερικούς φίλους του ουσιαστικά σώζοντας τον από τον θάνατο. Οι υπόλοιποι συγκρατούμενοι τους εκτελέστηκαν. Ο Γιώργος παντρεύτηκε στην Ασμάρα την Ιταλίδα Μαρία Γκουαλίτσα. Πεθαίνει πολύ νέος στα 33 του από καρδιά όταν η κορούλα του Κάτια είναι μόλις 6 μηνών. Τώρα η Κάτια ζει ζει στην Ρώμη με τον άντρα της, την κόρη της Λέϊλα και τις ετεροθαλείς αδελφές και τις οικογένειές τους.

Το πέμπτο παιδί τους η Γαλάτεια πεθαίνει μόλις δύο ετών σε μια επιδημία δυσεντερίας.

Μετά από χρόνια έρχεται και το τελευταίο παιδί τους η Μαρκέλλα το χαϊδεμένο του μπαμπά. Δυστυχώς στα 7 της χρόνια πεθαίνει ο πατέρας της από καρδιά το οποίο την σημάδεψε βαθιά. Μεγαλώνει στην Ασμάρα ουσιαστικά σαν αδελφία με την Ζανέτ (την ανηψιά της) στο σπίτι της Μαρίκας και του Νίκου Αποστολίδη όπου συγκατοικούν με την "νόννα Γιοναππα". Έχει μια λατρεία στον Νίκο που τον θεωρεί δεύτερο πατέρα της και τον φωνάζει "Babbo". Την στέλνουν στο οικοτροφείο στην Μανσούρα Αιγύπτου για γυμνάσιο και μετά για ένα χρόνο στο Τορίνο στον αδελφό της Μιχάλη.

Γυρίζοντας στην Ασμάρα ταξιδεύει στο Τζιμπουτί όπου μένει η αδερφή της Λίζα και γνωρίζει τον Γιώργο Κουμουνδούρο. Παντρεύονται στην Ασμάρα και μετά γυρνούν για δύο χρόνια στην Αθήνα πριν επιστρέψουν στο Τζιμπουτί. Κάνουν την κόρη τους Νατάλια (Ναταλί) η οποία στην Αθήνα γνωρίζει και παντρεύεται τον Κωστή Ακουμιανάκη και κάνουν την Μαρκέλλα και τον Μίνωα. Η Μαρκέλλα με τον άντρα της έχουν ένα γιό τον Νικόλα. Όλοι τους ζουν στην Αθήνα.

3. Ο Κωστής άφησε έναν γιο που τον έλεγαν Δημήτρη, ο οποίος πρώτα πήγε στο Ελληνικό Σχολείο της Ασμάρας και μετά στο Κομπόνι Κολλέγιο στο Χαρούμ. Εργάστηκε στην Εμπορική

Τράπεζα της Αιθιοπίας για πολλά χρόνια σε διάφορες θέσεις και τελείωσε την καριέρα του ως Διευθυντής Καταστήματος. Το 1958 παντρεύτηκε στη Ρόδο τη Σταματία Καραβασιλεία και απέκτησε δύο αγόρια τον Κώστα και τον Γιάννη που ξεκίνησαν τις την εκπαίδευση τους στο Παπαφιλίππειο Δημοτικό Σχολείο. Μετά την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Αντίς Αμπέμπα συνέχισαν τις σπουδές τους στην Ελλάδα, όπου και αποφοίτησαν.

4. Παντρεύτηκε την Ελπινίκη Πανά, και απόκτησαν δύο τέκνα, την Νάντια (σύζυγος Ιωάννη Κοντολέων καθηγητού Πολυτεχνικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης) και την Ελισάβετ (σύζυγος Χριστοφόρου Παπαναστασίου, που διετέλεσε πρόξενος στο Ελληνικό Προξενείο της Αντίς Αμπέμπα).

ΠΗΓΕΣ

Οι πληροφορίες προέρχονται από :

Wikipedia, Eritrea,

<http://www.Xereteoti.com>

<http://www.mybaobab.com/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Asmara-Massawa_Cableway

<http://www.trainweb.org/italeritrea/ttrain1.htm>

<http://www.trainweb.org/italeritrea/teleferica1.htm>

<https://www.romfea.gr>

<https://www.geografikoi.gr/asmara/>

Αντώνης Χαλδαίος « Η Ελληνική παρουσία στο κέρασ της Αφρικής».

Greeks in Osmara: Guardians of continuity, agents of change by Marina Petronoti, Journal of the Hellenic Diaspora, vol 26.1, 2000

Chi e? dell Eritrea, 1952, dizionario biografico, Agenzia Regina, Asmara

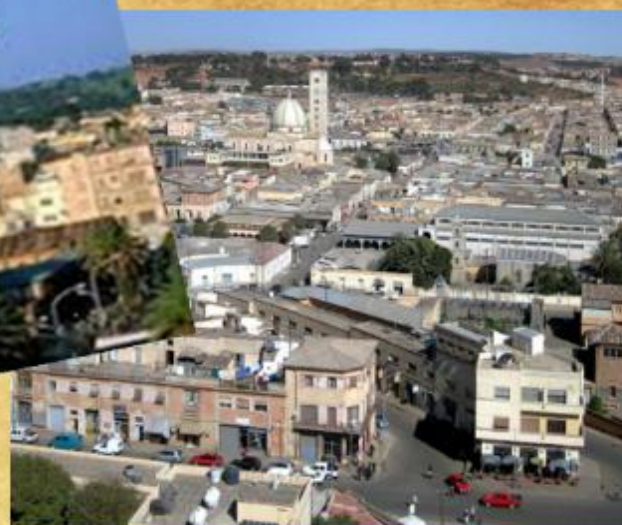
Παναγιώτης Φούγιας, «Η πτώση του αυτοκράτορα HAILE SELASSIE Α'», εκδόσεις Παιδεία

Αχιλλέας Παχτικός, Η Εικονογραφημένη Αφρική, 1938

Ευχαριστώ από καρδιάς όλους τους παρακάτω που συνέβαλαν στην έκδοση αυτού του πονήματος.

Αποστολίδης Νικόλαος, Ελισσάβετ Παπαναστασίου, Ρίτσαρντ Ποβάσκη, Νάντια Κοντολέων, Μιχάλης Στεφανίδης, Αλεξάνδρα Μπουρμπούλη, Δημήτρης Πολυταρίδης, Ιωάννης Μανωλαράς, Βάσιλας Ιωάννης, Σιδεράς Σάββας, Ναταλία Κουμουνδούρου, Κορίνα Φραγκούλη, Κωτιάδης Ιωάννης, Παπαφιλίππου Μηνάς, Ζωή Κωστομούδη-Κυριακοπούλου, Επαμεινώνδας Πανάς, Μαριολίνα Ψάρια - Παπακωνσταντίνου

Ασμάρα
Αγαπημένη!

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια
της γιορτής των Ασμαρίνων τον Απρίλιο του
2025